

1.10.52

2655

2655

ישראל - ארצות-ערב

החיצות במשרד ראש הממשלה

ירושלים, יב' בתשרי תשי"ג

(1.10.1952)

נוכחו: ראש הממשלה, מר ד. בן-גוריון

שר החוץ, מר מ. שרת,

ציר ישראל בארצות הברית, מר א. אבן

ציר ישראל בחורכיה, מר א. ששון

מנהל משרד רה"מ, מר ת. קוליק

מנהל משרד החוץ, מר ו. איתן

מ"מ הרמטכ"ל, אלוף מ. מקלף

יועץ לענינים מיוחדים, מר ר. שילוח

מנהל מחלקת החקר במשרד החוץ, מר כ. כץ

מזכיר ראשון בצירות בצרפת, מר ש. דיבון

מנהל מחלקת מערב אירופה, מר א. נג'ר

למנהל
מ"מ רה"מ
מ"מ שרת

2446/7

ראש הממשלה ד. בן-גוריון:
 ברוכים כל הבאים, ברוכים האורחים.
 אנו רצינו להתייעץ על המצב במזרח
 התיכון לאור כל המאורעות, ואם אפשר - להסיק מהם גם מסקנות. האם
 אנו יכולים להיות רק מסתכלים מן הצד על המתהווה שם או יש להתערב
 אם אפשר להתערב, אם יש איזה פתח לשינוי היחסים. נבקש את צירנו
 בתורכיה, הציר היחיד שלנו במזרח התיכון, איך לנו צירים בקהיר ובדמשק
 ובגדד, הוא העין שלנו במזרח התיכון, לפחות את ההתייעצות.

א. שרון ציר ישראל בהורכיה:
 מהענין הערבי אני רחוק כמעט לגמרי.
 אולי כדאי לבקש את מר שילוח כי הוא יפתח.

שר החוץ מ. שרת:
 היתה ועדה שהגיעה למסקנות. הוועדה היתה
 מורכבת מ-ר. שילוח, ש. דיבון, ב. ג'יבלי
 וששון.

היועץ לענינים מיוחדים ר. שילוח: בישיבה האחרונה שנתקיימה בנושא זה
 לפני כששה שבועות הסלת על בנימין
 ג'יבלי ועלי לנסות להכין הצעה פעולה, או הצעה לאי-פעולה לאור ההתפתחות
 במזרח התיכון. בנימין ואני קיימנו מספר ביורורים גם עם אנשי החקר של משרד
 החוץ ומהמטה הכללי וגם עם החברים הקשורים לענינים הערביים, ששון ודיבון,
 והגענו לכמה מסקנות. אני רוצה להקדים שאין אלו מסקנות מוסמכות לא של
 משרד החוץ ולא של המטה הכללי, כי הענינים לא הובאו לדיון באיזה פורום של
 שני גופים אלה, מה שנציע זה יותר על אחריותנו האישית, זה מוסכם בין
 בנימין וביני. גם לא אלאה אחכם בידיעות, כי כולכם קוראים את הפרסומים
 המוצאים על ידי מוסדות החקר השונים, ואגש ישר למסקנות.

הנחנו מספר הנחות, העיקריות הן

שלוש:

(1) כל מה שקרה במזרח התיכון אסור שישלה

אותנו אף לרגע שסכנת או אפשרות חידוש ההתנגשות מזוינת בינינו לבין
 ארצות ערב, או אחדות מארצות ערב, כאילו ירדה מעל הפרק. לפי הערכתנו,
 הכוחות החותרים לחידוש מאבק מזויין אחנו עודם פעילים ברוב ארצות ערב
 ואין להתעלם מאפשרות כזו.

1.10.52

3.

טוריה ועיואק הן בעיקר כיום שני המרכזים
העיקריים החזורים איבה ורצון בלתי פוסק להידוש המאבק אתנו. אולם גם
במדינות האחרות, גם בסור-הירדן ואולי גם במצרים - אם כי עתה הם קצת
מסתתרים - כוחות אלה כוסיפים לפעול. המופתי ואנשיו לא ירדו מעל הפרק,
והנם פעילים עדיין וזה חייב להדריך מנוחתנו והתנהגותנו.

(2) הנחה שניה היא שההפיכות שהתחוללו בארצות
ערב בייחוד של נגיב במצרים, זעזעו או ערערו את החזית החיצונית המאוחדת
נגדנו. ההפיכה קודם כל הסירה מהבמה, אם לתמיד או זמנית מספר אנשי
מפתח, אשר ערערה את האחדות הערבית באיבתה לנו, אם זה פרוק, אם זה
זה עזאם, אם זה גם אנשי היואפד במידה מסויימת. הוואפד בשנים האחרונות
סימל את מנהיגות הליגה. אני אומר הם הוסרו מעל הבמה, אם זה זמנית
או לתמיד, ובעקבות זאת באה החלשה ניכרת של האורגן הזה לשנאת ישראל, הוא
אורגן הליגה הערבית. לפי הערכתנו אין לליגה הזאת לעת קיום אלא בהנהגת
מצרים, לפי מבניה כיום, והמצרים אם לא החליטו לבטל את הליגה כדי להשאיר
אותה לעת מצוא, למקרה שהדרך שנקטו בה לא תצליח, הרי החלישו את כוחה,
פעילותה. עצם ההחלטה לדחות את המושב המיוחד של ראשי המסות הערביים,
עד למרץ 1953, כל אלה סייעו במידה מסויימת להוריד את מתח ההתנגדות
והאיבה כלפינו.

גם התהליך של הפניית תשומת הלב במצרים מענייני
הוץ לענייני פנים, וגם המנעות השלטון במצרים מהחקשרות מחייבות לכל מיני
סיסמאות מדיניות חיצוניות בענייני הוץ בכלל, ובמידה מסויימת גם כשהדבר
נוגע ליחס המצרים אלינו כל אלה החלישו את החזית המאוחדת של השנאה כלפינו.

(3) ההנחה השלישית שיצאנו ממנה, היא שהמערב
בוזים הקרובים ביותר, בייחוד ארצות הברית, מוכרחות לקבוע לעצמן מדיניות
בטורה ומובהקת כלפי המזרח התיכון, לפי הנחתנו - פה נמצא אבא אבן שזכל
לאשר או לסתור הנחה זו - ארצות הברית אשר דחו במשך שנים אחדות קביעת
מדיניות מובהקת שסחטערו עליה בכל כוחן כלפי המזרח התיכון, לרבות זאת
לרבות זאת.

1.10.52

3.

טוריה ועיראק הן בעיקר כיום שני המרכזים העיקריים החדורים איבה ורצון בלתי פוסק לחידוש המאבק אתנו. אולם גם במדינות האחרות, גם בצר-הירדן ואולי גם במצרים - אם כי עתה הם קצת מסתתרים - כוחות אלה כוסיפים לפעול. המופתי ואנשיו לא ירדו מעל הפרק, והנם פעילים עדיין וזה חייב להדריך מנוחתנו והתנהגותנו.

(2) הנחה שניה היא שההפיכות שהתחוללו בארצות ערב בייחוד של נגיב במצרים, זעזעו או פרעו את החזית החיצונית המאוחדת נגדנו. ההפיכה קודם כל הסירה מהבמה, אם לתמיד או זמנית מספר אנשי מפתח, אשר פרעה את האחדות הערבית באיבתה לנו, אם זה פרוק, אם זה זה עזאם, אם זה גם אנשי היואפד במידה מסויימת. הוואפד בשנים האחרונות סימל את מנהיגות הליגה. אני אומר הם הוטררו מעל הבמה, אם זה זמנית או לתמיד, ובעקבות זאת באה החלשה ניכרת של האורגן הזה לשנאת ישראל, הוא אורגן הליגה הערבית. לפי הערכתנו אין לליגה הזאת לעת קיומ אלא בהנהגת מצרים, לפי מבניה כיום, והמצרים אם לא החליטו לבטל את הליגה כדי להשאיר אותה לעת מצוא, למקרה שהדרך שנקטו בה לא תצליח, הרי החלישו את כוחה, פעילותה. עצם ההחלטה לדחות את המושב המיוחד של ראשי המטות הערביים, עד למרץ 1953, כל אלה סייעו במידה מסויימת להוריד את מתח ההתנגדות והאיבה כלפינו.

גם התהליך של הפניית חשומת הלב במצרים מעניני חוץ לעניני פנים, וגם המנעות השלטון במצרים מהתקשרות מחייבות לכל מיני סיסמאות מדיניות חיצונית בעניני חוץ בכלל, ובמידה מסויימת גם כשהדבר נוגע ליחס המצרים אלינו כל אלה החלישו את החזית המאוחדת של השנאה כלפינו.

(3) ההנחה השלישית שיצאנו ממנה, היא שהמערב בוחשים הקרובים ביותר, בייחוד ארצות הברית, מוכרחות לקבוע לעצמן מדיניות ביורה ומובהקת כלפי המזרח התיכון, לפי הנחתנו - פה נמצא אבא אבן שזכל לאשר או לסתור הנחה זו - ארצות הברית אשר דחו במשך שנים אחדות קביעת מדיניות מובהקת שסחצרו עליה בכל כוחן כלפי המזרח התיכון, לא יוכלו יותר לדחות זאת. הם דחו זאת משום שמדיניותם...

לבוא להסכם אתנו, אין בלידנו חומר מספיק ואנו מציעים שמיד יוטל על מומחים שלנו להכין מספר מחקרים מפורטים בשטח זה.

בכלל אנו סבורים כי נגיב עומד היום לפני

בהירה של ריכוז מאמציו בענייני פנים, ורק מתוך יאוש, מהקטיים שהוא עלול להיחלל בהם, בגלל התנגדות הכוחות הפוליטיים במצרים עצמה, ולפעמים בגלל נפשות של דבורים זרים, אשר מכריחים אותו לנקוט בסיסמאות קיצוניות, לדוגמה הויכוח האחרון בינו לבין שר המלחמה הבריטי, זה עלול להכריח אותו לנקוט בענייני חוץ לסקציה בעמדה יוחר קיצונית מזו שנקט ער עכשיו, מראשית עלותו לשלטון. אנו סבורים שנגיב עומד לפני ברירה של התרכזות בענייני פנים.

אנו ממליצים לעשות הכל, עוד לפני שיוסכם

בינינו לבין השלטון המצרי, על הסדר כל שהוא, אפילו על משא ומתן על הסדר, בינהיים לעשות הכל שיש באל ידינו לסייע לנגיב לייצג את משטרו בפנים. אנו סבורים שראוי להמליץ לפני מי ששומע לנו, להתחיל בפיוע כלכלי בהקדם למצרים, לדחות במידה מביטולית דיבורים על סיוע צבאי מצד המערב למצרים ולהתרכז בדיבורים על סיוע כלכלי. הלי סיוע צבאי או כלכלי ייוהף נגיב ללאומנות ולריבורים על התכוננות להתקפה על ישראל ועל גירוש האיפריאליסטים וכו". ואז כל סיכוי שנראה עכשיו באופק עלול להיעלם.

כדי לעשות משהו בארצות ערב ובמערב

בענייני ערב, נראה לנו שיש מיד לתק הכלים הקיימים ולהוסיף עליהם כלי פעולה נוספים. הכלים הקיימים אני מתכוון ליחידות המטפלות בעניינים ערביים במשרד החוץ, למדור הערבי של "קול ישראל", לוועדות שביהח הנשק של הצבא הבאות במגע עם ארצות ערב וכן נראה לנו כהשוב, כי בצירוינות השונות באירופה חיווצרנה שלוחות של משרד החוץ המעסקות במיוחד במגע עם ערבים ובהסברת העניינים שלנו כלפי המערב.

לצורך כל זה חשוב שיוקדשו ויועמדו
 לרשות משרד החוץ יותר אמצעים ויותר כוח אדם לענין זה. אנו מציעים
 שיומלץ פה בפני משרד החוץ להטיל על אחד העובדים, העוזרים המרכזיים
 של שר החוץ, להחמסר במיוחד ולהקדיש רוב זמנו, לדרבן ולהפעיל הכלים
 הקיימים והכלים שיוקמו. אני איני רוצה להשתמש במונחים צבאיים, אך
 אנו סבורים שצריך לקום מטה קטן במשרד החוץ אשר ינסה להעלות את הפעילות
 הערבית שלנו כיום לאותה הדרגה שהמצב יחייב.

אליהו שרון:

אני מגיע לאותו המסקנה אבל מתוך גישה אחרת.
 אני איני יודע באם ההפיכה של נגיב השיגה
 את המטרה הסופית או לא, כן איני יודע מהי חשיג אותה וזאת חשיג אותה
 (רה"ט ד. בוגוריון: קודם כל מהי?) הם בעצמם אינם יודעים. האנשים
 שניגשו להפיכה שלהם ניגשו ללא תכנית מוקדמת, לא היו בטוחים אם יצליחו
 במה שיעשו, אם יצליחו בשלב הראשון או בשלב השני, אך שלב גורר אחר
 שלב. בכלל לדעתי אין להשוות את ההפיכה במצרים להפיכה של ג'מל אחא חורק.
 הגורמים של שתי ההפיכות היו שונים לגמרי. אחא חורק ניגש להפיכה כשארצו
 הייתה כבושה בידי זרים, שלא היה כל סיכוי לתורכיה להיות עצמאית. הוא
 כבש את זאת בכוח. לדעתי אין להשוות את השניים, כי הגורמים שונים לגמרי
 והתכלית, נדמה לי, היא שונה. ינני יודע אם השלב הראשון של ההפיכה
 של נגיב השיגה את מטרתה, איני יודע מה מטרתה, ואם בכלל יעלה בידי
 נגיב להשיג את מטרתו. יכול להיות שהוא התחיל בהפיכה ויבוא אחר שיגמור
 אותה. המצב הוא כזה במצרים, המצב כזה בערב, המנטליטה הוא כזה בארצות
 ערב שאי אפשר לראות מראש מה ילך יום. זאת ההנחה הראשונה שלי.
 ההנחה השנייה שלי, אינני יודע אם נגיב
 במצבו של היום יוכל בזמן הקרוב, בעוד מספר חדשים, לגשת לדון בעניני
 חוץ, אם בעניני שיחוף עם המערב, אם בעניני הסדר עם ישראל או באיזו
 מדיניות חוץ שהיא.

אחמול קראנו שמתוך האינצידנט שלו עם הוואפד נאלץ להכריז הכרזות קיצוניות לא פחות מאלו של הוואפד, כשהחיל לדבר על האימפריאליזם, על העלת סואץ, על סוראן הכריז בדיוק הכרזות באותה הלשון ובאותו הסגנון של הוואפד ואחרים. גם על ישראל אמר משהו. אינני יודע באם נגיב במצבו הקיים יוכל לספל בעניני חוץ, אם בעניני המערב, אם בעניני המזרח והיכון, אם בעניני הוואפד הליגה ואחרים, ומכל שכן בעניני ישראל.

ההנחה השלישית היא, שלא הייתי קובע מסמרות שאנו צריכים לפלג את העולם הערבי או לפגור מוסד זה או אחר. אני אמר זאת לפי הנסיבות שלנו, לפי הנסיון של אחמול, שהאכסידנט בין הוואפד לבין נגיב הביא אותנו לידי כך שיכריז הכרזות נגד ישראל ונגד המערב. לדעתי כל התנגשות בעולם הערבי, בחוץ כל ארץ וארץ, או בין ארץ אהה לרעותה, מוכרחה להביא את העומדים בראש לידי קיצוניות. לכן לא הייתי קובע אם צריכים עכשיו להחליט לפלג או לא לפלג את העולם הערבי, אנו צריכים לעקוב אחרי ההתפתחות ולסגל את השקפתנו לפי זה. אנו לא גורמים כאן, אנו עומדים לפני עובדה. כשלא הפלנו את פארוק כך לא נוכל לפגור את הליגה, גם בהחייצות זו לא נחלים על דברים באלה.

באם לצאת מנקודת ראות שלוש ההנחות האלו, הייתי יומר שיש לנו זמן, אם זה בנוגע להסדר בין נגיב לבין המערב, אם זה בין נגיב לבין ישראל, ואם בין נגיב למדינות ערב, א עוד לפנינו זמן. ^{אני} אינני יכול לקבוע אם זה חדשים או שנים, אני מניח שזה חדשים. כי הלהץ של המערב על ארצות ערב הוא כה גדול שיצטרכו לעשות הכל כדי לקצר את הזמן הזה, כי המערב אינו יכול לחכות לערב עד שימצאו את השפה המשותפת.

מסוים שיש לנו זמן, אני מקבל את כל המסקנות ואת כל ההצעות שאליהם הגיעו החברים שילוח וג'יבלי, כלומר: לחזק את כלים הקיימים ולהוסיף עליהם כלים, להקים לנו

שלווחה בחוץ לארץ, להתחיל בהסברה, להקים לנו כלי הסברה, כלי העמולה, ליצור לעצמנו מגע ישיר עם הערבים לכוון את השיחות שלנו בארצות חוץ, של צירינו עם הערבים. באם נצליח להקים לעצמנו את כל הסגנון הזה, לחזק את הקיים ולהוסיף עליו, להעמידו במצב שהוא יוכל בהגיע זמנו לפעול בכוון זה, הרי עשינו דבר גדול. בינתיים נרכוש לנו ידידים בארצות ערב נרחיב קשרינו, עלינו ליצור לעצמנו קשרים הן עם הוואפד, הן עם נגיב הן עם האחים הסולמית, כי אנו איננו יודעים מי ישלוט. יכול להיות שיהרגו את נגיב ויבוא איש מהמושלמים לשלטון, יכול לחזור הוואפד לשלטון. אנו צריכים לזקיק לעצמנו ידידים, מכרים, סוכנים וחומכים לפי ההצעות האלו שהובאו לפניי ההחייצות. זאת היא הדרך הטובילה לפתרון. היו לנו גם נסיונות בכיוון זה, הן בימי הסוכנות היהודית והן בימי המדינה, וגם בשנה האחרונה בפאריס. זה היה נסיון צנוע ומצומצם שנעשה בפאריס בהדרכת מטרת החוץ ושר החוץ. הציגו בנסיון זה לא מעט. לכן הייתי אומר, לפי ההצעות שהובאו לפנינו על ידי החברים גיבלי ושילוח, אני רואה בזאת את הדרך הנכונה שתוביל אותנו בשעת הצורך לכך שנהיה מוכנים לדבר ושאפשר יהיה לפנות לאלה או לאלה מבין האנשים. לפני כחודש וחצי-חדשיים ישבנו שלוחי אנשים בפאריס וסיכמנו לעצמנו את המצב, עשינו אינוונטר של הקשרים שלנו והגענו להשימה די ארוכה של אנשים, לשישים קשרים, אינני זוכר אם זה היה רק עם מצרים או בכלל עם ארצות ערב.

באם ההחייצות הזאת חיתן לנו:

- (א) את אישור הממשלה לחכנית הזו;
- (ב) את התקציר הדרוש;

(ג) את חיזוק הקיים והקמת כלים נוספים אני אומר

כי נצא מהחייצות זו בדבר גדול.

רה"מ ד. בן-גוריון: ההבדל ביניכם הוא: שילוח אומר לנסות

להפריד ואתה אומר לא.

ששון רק מסופק אם זה יפריד.

שר החוץ מ. שרת:

ש. דיבונ:

אני חושב שיש פתרון מסויים לראות את

ההתפתחות במזרח התיכון במסגרת של נוסחאות

והגיון, זה פתרון מבחינה אינטלקטואלית וגם מעשית די מסוכן. המגמה

הראשונה צריכה להיות לנסות את המנטליות, את ההגיון הערבי המסויים,

על מנת שלא נחשור שהענין מסודר. אני חושב שיש מגמות ידועות, אבל

להיכנס מתוך נסיון אבטומטי של הגדרות וניחושים, יש בזה סכנה.

יש כמה דברים ברורים. אנו עומדים בפני

חקופה של אי יציבות וכל לחץ מן החוץ לא ישנה את הדברים במזרח התיכון.

המהפכה שפרצה במצרים היא מהפכה מהויבת המציאות, זאת הפרצות של מסה

גדולה של מעמד בינוני, של פרולטריון, של חלמידי בתי הספר (אוניברסיטאות,

של אנשים רבים, היוזעים קרוא וכתוב ולא מצאו להם בטאון כלכלי, חברתי

ואישי, ואשר צברו במשך שנים מאמץ שלילי רב מאד, ולא הצליחו עדיין לגבש

לעצמם שוק חכניות חיוביות. במידה שהחגבשו חכניות - מידת הרצון עולה

על מידת היכולת ויוצרת זעזועים נוספים. ייתכן מאד שזעזועים אלה יסודם

בזה.

אני מקבל את הדברים של אליהו ששון המהכוונים

ליחסים הקיימים עם השכנים ולכן התפקיד העיקרי שלנו הוא להשלוח את עצמנו,

כי לחדור ולהעמיק לתוך השורש של העולם הערבי. התדירה שלנו עד עתה הייתה

צנועה מאד, והשיחות שאנו מנהלים עם הערבים היו עד עתה שיחות של איש אחד:

אנו אומרים את דברינו, רוצים לשמוע את הערבי, אך לא שומעים ממנו כלום.

מתוך הנסיון שהיה לי, לאו דוקא שיתוח העומדות ברומו של עולם, אלא משיחות

על עולם המחשבה הן עם מצרים והן עם סורים הבינתי מה רבה היא אי-ההבנה

הקיימת בינינו. אין אנו מבינים אותם, אנו חיים ברשמים מלפני שנים,

הם אינם מבינים אותנו, התמונה של ישראל היא מסולפת אצלם.

הצעד הראשון צריך להיות לחדור על ידי מנע

אל עולם זה, גם אם לא חצמת חועלת מיידית, לעשות זאת מבחינה; שלח לחמך

על פני המים, לשלם הרבה בכסף, כוח אדם ומחשבה ולהבין את המרחש בעולם

1.10.52

10.

זה. והעניינים מחרחשים מהר מאד והאמורטיזציה של הקשרים האלה היא גבוהה מאד. אך כל המרבה בקשיים - ואף בקשיים חפלים - הרי זה משובח. פה נאמר בהתחלה על ידי ראובן שיש אפשרות של התנגשות צבאית וכי זה עלול לקרות. נוצרו כאן שני קטבים והמתח ביניהם הוא גדול וזה המעשה היום-יומי שלנו. אינני מאמין ששלום עלול לפרוץ תחת לחץ צבאי מכאן ושל לחץ מסויים מארצות הברית. המשא והמתן נמשך ועל ידי זה הכריחו את ארצות ערב לחשוב כי יכול להיות ששלום. השלום עלול לפרוץ, אבל זאת אפשרות רחוקה ויש לראות בכך שלבים, כי לפעמים יש אילו שגיאה אופטית שמחילים באיזה מגע והאסוציאציה היא של שלום.

(א) השלב הראשון צריך להיות: הפגת

המתיחות.

(ב) השלב השני המעורר ממעשים המחדדים את

היחסים.

(ג) הימנעות ממעשים מוטוויים במסגרת

של שביחות נשק וכל צורה אחרת.

השלום, אם יבוא, יהיה חוליה הקודמת

של המאמץ הזה. אם מנסים את האפשרות של שלום ורואים בזה מדיניות, אנו צריכים להחקדם בקשרים. זה לא רק ענין שישרת אותנו מבחינת

הבנת הדברים אלא עלול לקדם אותנו לקראת השלום.

בדרך הזאת כשמדובר על קשרים צריך לראות

משהי בחינות (א) מבחינת הכלים במובן הפשוט של המלה; (ב) מבחינת נסיון של גישות חדשות.

ברגע אין אצלנו דו-שיח; אם הוא קיים

הרי זה דו-שיח של חדשים. אני חושב כי אנו לא יכולים לשבת על שפת

הים וליצור קשרים תיאוריות, כשיוצרים תיאוריות ואינם מנסים אותן

אין להן כל חשיבות.

לאור המצב המסויים שנוצר במצרים יש לנסות
 לומר להם שהיו בכיוון זה ולהכות לחגובה. יכול להיות שעשר הקלטה
 לא הצלחנה אך ייתכן ויבוא הד. המיאוריה שלנו צריכה להיות, כי עלינו
 להשתמש בחומר נסיוני. מתוך הנסיון המצומצם שלנו ^{לנו} לפתע, כנראה, נגיב
 מתעניין בשיווק ההקלאי, ולאן דוקא בסכנה של אימפריאליזם. כשמדובר
 על אימפריאליזם יש חיונה שמדינת ישראל מייצגת כוח עצום של היהדות
 שמרכזו ארצות הברית, יש מי שמתיר את הכוח כוח סחפי, יש החושב
 שזה יבוא לרוענו מבחינת מקומית, יש שהנשבים שכדאי לדיוג לנטרליזציה של
 הכוח הזה. אפשר לחת רשימה שלמה על רעיונות, אנו צריכים להיות במצב
 של זריקה מחסדה של רעיונות לרמבר. הזאת של ארצות ערב.

הדבר השלישי מבחינת ניצול הקשרים. בזה

יש סכנות שאריך להיזהר מהן, הסכנות עלולות להיות המורות, כי
 הן עלולות להיות מידיות. למשל, ענין הוואפד: הענין התחיל
 מהחנגשות, אבל עבר למשא ומתן, הגיע לידי מבהן. זה יכול לקבוע
 את עמדת נגיב בלפינו, והמעבר יכול להיות מהיר מאל. אנו צריכים
 לראות את הסכנה, לעקוב אחריו ולוזהר מסכנות. מיד שני עלינו לנצל
 כל הזדמנות וייתכן שזאת שעת בוחר להציעו את עניננו בעד אקד קדימה,
 כל הזדמנות לנו להתמין הזדמנות זו. זה מחייב לא רק כלים רחבים וערוכים
 כי אם כושר הכתגלות מהירה לטמפו המהפכני במצרים, שיכול גם לעבור
 לארצות אחרות.

קרה מה שירה בלבנון, זאת הומורסקה לעת

עתה ולא מהטפה, אבל מהפכה בלבנון יש לה קשרים בסוריה, עם אמביציות
 של שיעאקלי. זה מעמיד בפנינו ג את הבעיה של הסטטוס קוו. זה
 מחייב אולי בשלב מסויים להזהיר את הסורים, כשם שהזהרנו בייעילות

את היהודנים. צעד טוריה בכיוון הלבנון הוא צעד שעלול לסכן את המצב הקיים ונצטרך לפעול. אם עוזקים הצהרה זו ברדיו מבלי שיקונו לנו קשרים האלו, שנחוש את הדבר בזמן, אני הושב שחוטאים איזה חטא. הקשרים האלה הם לא רק לשלום או מלחמה, יש התהוות של יחסים פנימיים בין הערבים הנוגעת לנו.

לשטח אחר, בענין האחור היס-התיכון.

אבא אבן זרק רעיון של קרבה תיבותית בין עמי הים התיכון. בהיותי בצרפת ברקתי אפשרות של התארגנות עתונאים מארצות הים התיכון לאו דוקא לים איפה מימיו היפים של הים התיכון, אלא לשם בחינה משותפת, דבר שיכלול גם את ישראל וגם את ארצות ערב, ייתכן גם כולל טונים ומארוקו (רה"ט ד.בן-גוריון: איך זה מתיישב עם צרפת?) אינני אומר שזאת מדיניות מוצהרת, אך יש צרפתים החושבים על רעיון כזה. אני נותן את הדוגמה הזאת, שאפשר אולי לחפש קשרים לאו דוקא "סט א סט", אלא צריך למצוא מסגרות מסוימות בהן ישראלים וערבים נפגשים יחד. אפשר להתישב ולחפש על מיני דרכים אשר בחלקן יהיו מכסיר להרחבת הקשרים בינינו לבין ארצות ערב.

הבקיה של התערבותנו זאת בעיה מרכזית.

האם נגזר עלינו להיות צופים או י^ל חפקיד לא רק מחשבתי אלא מעשי של עיצוב פני הדברים באיזור הזה. אל לנו לתרוג מהפינות הצנועות שלנו ולבחור בתזליכים הסטוריים, אל לנו לשכוח שלא זרקנו את פארוק ולא הקימונו את נגיב. כראי לנסוח ולראות אם יש לנו כושר התערבות או לא. ישנן שתי אפשרויות של פעולה בארצות ערב: א) ישירות; ב) בעקיפין. אנו יוחר מדי חושבים על קטיגוריות של עשייה על ידי אחרים. לדוגמה - רפה שני הדברים מחקשרים יחד - גמידה שנגביר את הפעולה שלנו, את ההבהנה שלנו, את ההסברה שלנו בעל מיני דרכים ונוכל בשעות מבוכה, ההמבוכה קיימת להגיד את דברינו לארצות המערב על מה שמרחש בארצות

ערב, במידה ונוכל להגיד מלה ברורה בשעות מבוכה אצלם, זה דבר חשוב מאד.
 ניהוח לשם ניהוח לא יועיל לנו. שילוח
 דיבר על הצעות ליצטרקאים, בהולם כדאי לנסות להשפיע שם על סיוע כלכלי
 ולנסות להגיד לנגיב כי סיוע כלכלי קשור עם הצעתו לישראל. צריך להציע
 כל מיני הצעות, עשר אולי לא תקבלנה, אבל אולי אחת מהן תתקבל. ארצות
 המערב טועות בנוגע לארצות ערב, אם אנו נסעה פחות ייהכן ועל ידי זה
 נעשה משהו.

לא ניסינו במעט לגמרי את הדו שיח הישיר.
 (שר החוץ מ. שרת: מה זאת אומרת לא ניסינו?) פחות מדי שוחחנו ישירות
 עם הערבים, מבהינה כמות ואיכות הקשרים לא הגענו לדו שיח, זה דורש
 אימון מסויים. כדאי לנסות או הדו שיח עם כל הקשיים הקשורים בו.
 העובדה היא שהאלמנטים המחקרנים הם המתנגדים לישראל, אך גם פה יש
 שדה להרוש בו.

בסיכומו של דבר הייתי ממליץ, עם כל
 ההסתייגויות שיש לי בדבר, ועו הרגשת הנסיונות ועם ידיעה ברורה
 על אפורטיזציה גדולה, עם ספקות גמורה של כושר ההתערבות שלנו,
 לנסות לזרז רעיונות ולהקטיב לחגובה (רה"מ ר. בן-גוריון: איזה
 רעיונות?) לדוגמה: העניין היסודי הינוני. יש סימנים של מחשבה בעניין
 זה בין הערבים. כשאני אומר רעיון, אני מתכוון לאינטרסים. אפשר
 לעשות רשימה ארוכה של כל מיני דברים, ולנסות בכל דבר שאינו בגדר
 של אבסורד, אם צריך לנסות למצוא דרך ולראות אתה כך מה הן החוצאות.

שר החוץ מ. שרת: אם לחשוב את הדברים שנאמרו עד עתה למובא

אני מוכן לנסות לפתוח את הבירור. אני
 רוצה להעיר כמה הערות שאולי ועזרנה למסקנות שהביא לפנינו שילוח ולהנחות
 את הבירור בקווים מסויימים.

מבהינות ידועות קשה לחדש. במידה שדובר

על קשרים, שיחור וזריקת רעיונות, הפעולה הזאת מתנהלת זה שנים. קשה לי לראות בזה מפנה, מפנה עקרוני. יש שאלה של שיחיות, יש שאלה של הרחבת ההיקף, גיסוד הדברים / קשה לראות מה נוכל ללמוד.

לעומת זאת יש שאלות של מדיניות שלנו, אשר

נדמה לי שבהן עלינו להגיע ליותר בהירות. ואני רוצה לומר, כי עלינו להידבר בינינו מה אנו רוצים. ברור שאנו רוצים מרינת ישראל גדולה וחזקה ושלום במזרח התיכון ובעולם כולו. השאלה היא למה אנו מתכוונים בחקופה הקרובה, במידה שהדבר הלוי בנו. ואז מתייצבת השאלה אם אנו מתכוונים לשלוט עם הערבים בחקופה הזאת או לא, לגופו של דבר או לאמיתו של דבר. לא כטיסמה שאנו דוגלים בה בשיחות, לא כרושם שאנו כנסיים ליצור על ידי הכסיסים יזועים, אלא כמטרה מדינית, כיעד. מהו יעד המדיניות שלנו בחקופה הקרובה. לנסות ברצינות להגיע לפירוק המתיחות אשר מסביבנו וליצירת אוירה שאולי תאפשר שלום או לא ואפשר רק להגיע בקניין זה לבהירות ולחדול להסתבך בסתירות פנימיות בלתי פוסקות של מדיניותנו.

המלחמה נגמרה כפי שנגמרה. איש לא תיכנן

אותה איך תחליל, איש לא תיכנן את הגמר. היתה עובדה שפרצה והייתה עובדה שנסתיימה באופן מסויים. כמו כל דבר בשולם יכול היה להיות הרבה יותר רע ויכול היה להיות הרבה יותר טוב. וטבעי הדבר שאת הטוב אנו מקבלים ואת הרע אנו חותרים לתקן. צריך לדעת שאם המדיניות שלנו היא לחטוף הזדמנויות בחקופה הזאת, כדי לתקן את הרע, אז זאת לא מדיניות של שלום, אולי זאת המדיניות הטובה והנכונה, אבל זאת לא מדיניות של שלום, באשר מדיניות זו פירושה שמירת המחה ולא ההלשחו, פירושה כל הזמן חוספת דלק לאש השנאה ולא כיבוי אש השנאה, באשר למדיניות זו פירושה הפרעה לגורמי שלום בעולם הערבי, במידה שישנם ואם הם ישנם, ל ריפוי ידיהם ולא עידודם,

לא סילוק המכשולים מעל דרכם, כי אם ריבוי מכשולים להם. ולא זה דוקא קובע אם באמת אנו עושים מעשים, לא עשינו שום דבר נועז ונמרץ לגבי הר הצופים, לא עשינו שום מעשה נועז ונמרץ לגבי לטרון, אם כי מעשים מסויימם עשינו. לא זה הקובע. הקובע הוא מה אנו חושבים, למה אנו מתכוונים, כי מחשבותינו וכוונותינו קובעות ודוחפות להתפתחות פעולות, על כל פנים עלולות לדהוף לפעולות ויוצרות בתוכנו אוירה מסויימת המתבטאת במאה ואחד דברים קטנים, המצטרפים לחשבון גדול. הוא הדין לגבי פעולות יזומות והוא הדין לגבי פעולות הנזקפות לפעולות אחרים. לאורך הגבולות ישנם הרבה מקרים והתגררויות רבות ואנו במצבים ידועים מגיעים למסקנה שעלינו להגיב, ואינני מעמיד לבירור אם להגיב כך או אחרת, לא אעמיד לבירור אם להגיב או לא להגיב. אני רוצה לקבוע גורם של שיקול דעת ולדעת אם הוא פועל בקרבנו, מהו שיקול הדעת אשר לדעתי צריך לפעול בכל תגובה, אם מדיניותנו היא לשלום. אם מדיניותנו היא רק לדבר על שלום, לדגול במיסמאות של שלום - זה דבר אחר. אם מדיניותנו היא שלום - אנו איננו יכולים להתעלם מגורם זה/שיקול דעת. והוא כי כל מעשה תגובה, וביחוד מעשה נמרץ, מרחיק את השלום, יכול להיות שהוא מבחינת הטווח הקצר הכרחי, אבל הוא מרחיק את השלום באשר הוא שוב מלבה את האש, מגביר את המתיחות, ונותן נשק בידי אלה מהצד שכנגד הרוצים בליבוי אש ומוציא קלף מידי אלה שאולי במשך הזמן יהיו מוכנים לתת לנו יד מעבר לגבול, מעבר לקו שביחת הנשק, מעבר לחזית, לתת לנו יד ליצירת אווירה של שלום.

הענין הזה איננו נתון רק בינינו ובין

המדינות הערביות, גם אילו היינו נתון רק בינינו ובין המדינות הערביות, לפי דעתי היינו חייבים בענין זה להגיע למסקנות ברורות שצריכות היו לשמש קו קובע לגבי כל אופי החנהגותנו בחקופה זו. אבל הענין הוא הרבה יותר מסובך ומורכב, באשר הוא נוגע גם ליחסינו עם גורמים

עולמיים המרכיזים מרכיזים עולמיים שנוגעים להגות מרכיזים ומחלה מכל זה

מפני שכל התלקחות, אפילו הקטנה ביותר וכל יצירת מצב המאיים בהתלקחות מיד יוצר מתיחות בינלאומית בזירה הרחבה ביותר. כזה עכשיו מצב העולם שישנה רגישות יתירה חולנית עצבנית לכל גץ, לכל זיק שנדלק באיזה מקום, שמא יכול להביא לידי התלקחות רבתי. בכל צעד שלנו, כל שמועה על צעד שלנו, כל סיפור בדים על כוונה שאיננה אולי אצלנו, מיד גורמת לצעד דיפלומטי ומעמידה אותנו במצב של התגוננות, של צורך להסביר את עצמנו, להצטרף. אצלנו יכול להיות מצב שאורגן אחד של הממשלה איננו רגיש לדבר זה, אבל יש אורגן אחר שהוא כן רגיש. אם לעשות חשבון כולל צריך לראות סוף דבר בחילוחו, ולראות שהעניינים האלה מוכרחים לסבך אותנו ובסופו של דבר להביא לנסיגה. והשאלה היא, אם כדאי לנו הדבר. זה לכאורה חורג ממסגרת הברור של בעיית היחסים בינינו לבין מדינות ערב, אך למעשה בחיי יום יום הדברים משתלכים, וכל שבן משתלבים, באשר גם לגבי יחסינו עם מדינות ערב איננו פותרים את המדיניות של העולם מחובת סיוע לנו, ולעתים אנו בעצמנו מכניסים אותם לתוך המעגל הזה, מתאמצים להפעיל אותם. הרי, אם אנו מופיעים כנגדם באיזו עמדה של סתירה פנימית, של היאבקות עם עצמנו, לא תהיה תפארתנו על הדרך. אם מצד אחד אנו דורשים מהם פעולות או הימנעות מפעולות המכוונות לזעזע את האוירה של השלום ומצד שני מראים נכונות למששים ולצעדים, אשר הם רואים אותם מכוונים נגד השלום, זה יוצר בעיות סבוכות מאד ונדמה לי שהפעולות האלו קודם כל טעונית הבהרה בתוכנו.

אני רוצה שיהיה ברור, שיוזמתנו הצבאית ממילא נתונה בסד ומטלח עלינו חובה של ריסון רב, ביחוד עם מדינותנו היא לשלום.

הערה שניה שאני רוצה לומר, ה בעניין פילוג החזית הערבית. אני ספקן גדול לגבי יכולתנו להיות גורם מכריע בחחום זה. איני יודע אם הבינותי נכון את דברי אליהו ששון בפנין זה, אם הבינותי - אני שלם עם דעתו בעניין זה. אני לא אומר שאנו צריכים

לגזור על עצמנו איזו עמדה איסטניסית לא להתערב בענין זה ולא לבחוש בקלחת זו. מוטב לבחוש ומוחר לנו לבחוש. בדרך כלל עלינו להבחין הבהנה יסודית בין תכסיסים קצרי טווח ובין מדיניות לאורך ימים, לאורך הענין של אחדות ערבית, אשר שורשיה נעוצים ברקע החיים הערביים ואנו לא נמלא בזה שום תפקיד מכריע, לא היובי ולא שלילי. ברבות הימים במדה שנתחיל להתערב, נמלא את התפקיד הזה, אך לא בתקופה הזאת שלפנינו. זאת לא אומרת שגזירה מן השמים היא שאחדות הערבית תחקיים ותחפתת ותהיה הגורם המכריע. יש ברקע החיים הערביים גם גורמי אחדות וגם גורמי פירוד וישנה התרוצצות בין שני אלה, על כל פנים לא נסכם כרגע בענין זה. בגורמי האחדות נראה לפנינו גורמים כבירי ערך ומרחיקי טווח וכל תכסיס שלנו וכל חדירה שלנו ממילא מחבטלת כנגדם. ישנם קשרי דם וקשרי דת, וישנה רציפות מרחבית, וישנם כלים של רגשות המתגלגלים על פני כל השטח ואינם מכירים בגבול, ואלה הם גורמי האחדות הערבית. אינני רוצה לנתח את פרשת תקומת המדינה והמלחמה. לפי תחושתם נטעצנו בבשרם בשיפור מלובן. זה קודם כל יוצר אחדות. מזמן לזמן נוכל לעשות משהו כדי לזרוע פירוד כדי לקומם ולחזק את היסודות שרואים את העיקר בהגנת כל מדינה על ענייניה הממלכתיים המיוחדים שלה ולא בשיחוף הערבי הכללי. ויש לזה דבר בריא בכלל לאיזור הזה, לאוכל שכן בריא בשבילנו. הייתי מזהיר את עצמנו משגות בדמיונות שוא של מדיניות נבונה, מחוכמת, שימוש יעיל בכל מיני תחבולות של תעמולה כדי לפוצץ את האחדות הערבית הזאת לרסיסים ולרצות נפש את הגדלם של הליגה הערבית ולחסל את הדברים האלה כליל.

שלישית אני רוצה לומר, כי עלינו לדעת

מראש, כי גם אם יהיה תהליך לקראת שלום - ואני מאמין כי הוא לא רק יהיה, כי אם הוא ישנו - זה תהליך איטי וממושך וצריך להיות ברור שצריכים להקדיש תקופה לזאת. אינני אומר אף מלה לשלול את כל הפעולה הזאת, כי כל דרך המחשבה הזאת צריכה להיות מלווה התכוננות מתמדת, לא רק להתגוננות אלא התכוננות מתמדת לניצול סיטואציות שיכולות פתאום להתגלות, שיכולות פתאום

להגיה אי משם מחביון העתיד. ועלינו לדעת כי אנו לא באנו על סיפוק תביעתנו ויש לנו עמלות טעונות גיבוש וצריך לקיים בתוכנו את ההתכוננות הזאת, אבל זאת התכוננות לניצול סטואציה אשר אולי תיווצר. אין פירושו ליצור פעולות יזומות של סטואציות כאלו. אם אני אומר כי צריך להקדיש תקופה זאת למאמץ השלום, עלינו לזכור כי בתוך התקופה הנוכחית יכולים להיות זעזועים ועלינו לעמוד הכן גם להדוף סכנות וגם לנצל הזדמנויות שתוכלנה להיפתח על ידי כך. אני מדבר ברגע מבחינת המדיניות המכוונת שלנו. עלינו לדעת שזאת תקופה שעלינו לגלות בה גם התמדה גם פעילות גם אורך רוח להתמיד, אורך רוח לא להתייאש מזה שהמטרה לא תושג עד מהרה. אם היה אורך רוח לחכות אלפיים שנה עד להקמת המדינה מותר לחכות עשרים שנה שהמדינה אשר באה מתוך מלחמה וזעזועים תשתלב ברקמת המדינות שמסביבנו ותיקלט בחוכן.

תהליך איטי זה צריך להתבטא בפעילות

בלתי פוסקת. נדמה לי כי אנו צריכים להיזהר מלמקט יותר מדי את דמות הדברים ועלינו, לפי דעתי, אם לעשות סיכום לא לפי התוצאות שהושגו, כי אם לפי המאמצים שהושקעו, היתה פעילות עצומה של חדירה ופעילות למגע בלתי ישיר. ומה שזיאתה קרא דו-שיח, ברצוני להזכיר כי היתה תקופה שאליהו ששון ישב בפאריס ונפגש עם כל ערבי וכל בן-ערבי, והמטרנו מכתבים אל כל מיני אישים ערביים, הדברים האלה לא הביאו לידי יצירת אוירה, אף במשך הזמן הושגה התקדמות, היו הפגישות האחרונות של דיבון. אל נשכח כי התוצאות הראשונות הממשיות פחות או יותר, אשר חפץ התבטאו במציאת אוזן קשבת אצל אנשי הוואפד, נחגלו לפני בוא משטרנניג לעולם, כל שכן לפני שהחברר אנה פני המשטר הזה מועדות. על כל פנים העובדה

שאישים מרכזיים בוואפד היטו אוזן קשבת להסברה וגם גילו תכונות

חיוביות, היא עובדה חשובה לאין ערוך, לא רק לגבי הוואפד, כי אם חשובה

לנו לרגע מערים וכלל רב לא דינרנו דומה של אנשי הוואפד. המטרות האלו

את האינטרס הלאומי הבין מזרחי היכוני של מצרים. על פתח כמה וכמה עכשיו, כשיש לפנינו משטר אשר בפעם הראשונה נדמה לי, מאז שאני מכיר את מצרים כגורם מדיני של ימינו, בפעם הראשונה בחקופה שלנו יש לנו במצרים עניין עם משטר שהפנה פניו פנימה באופן הנמרץ ביותר, אין כאן השאלה אם היתה להם תכנית מראש או לא, אלא במפורש ומכוון הם עורכים את התקפתם על לא על אויב בחוץ אלא על נגעי החיים בפנים. הם לא רק זרקו את המלך, למעשה ביטלו את המלוכה כגורם מדיני בחייה של מצרים, כי מועצת העוצרים הזאת אינה גורם מדיני, אינה מעיקה לנסות את ידה אפילו באינטריגות, שזה סקצוץ מכובד בסביבות החצר המצרית, הם בורג במכונה שלעת עתה מוכרחים להיזקק לה. יש תכנית של חלוקת אחוזות, ביטול התוארים, ישנו מאסר של עשרות אישים, גירושים מהחיים המדיניים, ישנו המאבק הזה בין נגיב לבין הוואפד ולעת עתה המשטר הזה מחזיק מעמד. אינני יודע אם הוא יוצר מסביבו מסגרת מדינית, אם הוא יוצר מפלגה, אך בלי ספק רוכש את לב ההמונים ואין ספק גם שהוא מעורר את הד ברחבי המזרח התיכון. זאת הסיטואציה במזרח התיכון, מהפכנית בשבילנו. מי יודע אם לא היתה השראה ידועה מאחורו על כך בדרכים עקיפות שאי אפשר לתפסן. זה פתח לפנינו הזדמנות. גם לולא המהפכה הזאת היו קיימות הזדמנויות ושיחות עם פואד מה שהוא זז ונוצר רקע חדש, גם אז, כל שכן במשטר הזה. ברור שיש עכשיו יותר ברכה מאשר קודם, לכן כדאי להשקיע יותר מאמצים ולעשות דבר שיטתי יותר, זאת אומרת הרחבת רשת המרכזית שבעולם היכולים לנהל שיחות. יש מרכז כזה בירושלים, יש שיחות אין ספור עם אישים של שלטון הירדן, יושבים על המדוכה של שיחות עם סוריה חדשים על חדשים. זה אינו כל כך פשוט, מה זה יתן ויוסף לנו לא ידוע. היו פגישות עם הסורים בפאריס. בפאריס נוצר מרכז פעיל, ייתכן שאפשר להוסיף את לונדון, את ברן וג'ניבה, בעצם היו שיחות גם בברן וג'ניבה וצריך את הדבר הזה לייצל ולעשותו לשיטתי יותר. גם לענין ההסברה, כל הזמן יש שופר, יש קול ישראל הערבי, אבל יש יותר לייצל זאת, יותר להשתמש שימוש שיטתי במכשיר הסעמולה הזה וייתכן שישנם אמצעי תעמולה אחרים, שעוד לא ניסינו אותם כלל או ניסינו

אותם אף מעט.

הערתי הרביעית. ישנן בעיות שעלינו להגיע בהן לבהירות עם עצמנו עד לשלום. ישנם כמה וכמה עניינים בינינו לבין המדינות הערביות שדחינו את המחשבה עליהם, כי נדמה היה שאין טעם לבררם כעת ויהיה טעם לברר אותם כשיהיה רקע של שלום. לא ביררנו את ענייני המסחר בינינו לבין ארצות ערב. ישנה בעיה עצומה של מים, של נתיבי מים משותפים, של הירדן הירמוק. לו היו יחסים תקינים בינינו על יסוד שלום יציב, הנושא הזה היה מופיע ולא יכולנו להתעלם ממנו. לא יכולנו לפתור אותם רק בפתרונות עובדתיים, אם כי יש ברכה רבה גם בפתרונות עובדתיים. יש משפט בינלאומי, יש מדינות שכנות, זה הסתבך סיבוך נוסף לגבי סוריה, לגבי הירדן ברור איפה הירדן שלנו ואיפה שלהם, לגבי סוריה אין זה ברור. לי נדמה כי אנו מוכרחים להתיישב על המדוכה הזאת, להתחיל לברר את הבעיות האלו עד לשלום, לא רק מפני שמוטב להיות ^{12%} /שעה אחת קודם, כי אם אפשר לברר בעיות גם על יסוד בעיות ידועות, וזה הרי בעצם לתם חוקו של המטכל לברר בעיות על יסוד הנחות. עלינו לברר את זאת מפני שראשית הבעיות האלו בחלקן מתייבבות לפנינו כבר עכשיו על ידי כניסת גורמים בינלאומיים לתוך הזירה הזאת. יש בעיה של התיישבות בירדן, של פליטים, שסוכנות הסעד מטפלת בהן והיא כרוכה בניצול ידוע של מי הירמוק, ומתעוררת השאלה אם יש לנו מה לומר בעניין זה או לא. ואיננו יכולים לעבור ולהגיד: אל תיישבו פליטים בתוך הירדן עד שיהיה שלום ביננו ובין הירדן ויש מכאן תוצאה שלא יכולים ליישב אם לא יהיו מים ובעניין זה יש לנו מה להגיד. הבעיה הזאת פתרה מתעוררה עכשיו.

ייתכן שהדרך לשלום היא הדרך של העמדת

העגלה לפני הסום, קודם כל סילוק המעצורים השונים, יצירת עובדות

ישירות או עקיפות. אותו הדבר אולי לגבי המסחר. כשאני שומע שאין לנו די חומר להוכיח למצרים שאם יהיה שלום אז הם ייחנרו הנאות כלכליות, זה איננו משכנע אותי כל כך. כי לשם שיחה יש די חומר תמיד, לעומת זאת כדי להוכיח - אינני יודע אם יהיה פעם חומר, כי מצרים עשירה למדי, יש לה שווקים עולמיים, לא עלולה לחוש בהפסדים לרגל זה שלא יהיה לה שוק בישראל, יש לה מסחר עם כל העולם, שדות תעופה, יש לה מוצרים כאלה שהשוק העולמי מובטח לה בהם, זה לא ענין של ירקות ופירות של הלבנון, זה לא ענין כמו בקר ותמרים של עיראק ולא כמו נמל בחיפה או יפו בשביל הירדן. לכן איני מצפה לרגישות יחירה של מצרים בענין זה. אבל אם אנו יכולים לא לבוא בתכניות כי אם בהצעות למצרים, עכשיו בתוך המצב הדחוק שאין כל ספק שהם נתונים בו, ונמידה שהדברים אינם מסתברים הדוחק יגדל - רפורמות כאלה קודם כל גורמות צרות מבחינה כלכלית, קודם כל עדיפות הורסים הטיבות כלכליות קיימות ויעבור זמן עד שייצרו הטיבות כלכליות חדשות שיצמדו על רמה מבחינת הפריון. אין ספק שכדאי להם לעשות זאת מבחינה היסטורית, אבל בינתיים עליהם לדעת שתהיינה להם צרות ויעברו דרך מדורי גיהנום, בינתיים כל עזרה יכולה להיות להם חשובה. אם אנו באים בהצעות של עזרה, אם על ידי מסחר משולב או עקיף, זה צריך ללמוד. זה מחייב בירור. ישנן כמה בעיות המחייבות בירור וייתכן שנצטרך לקבוע בינינו עמדה למחר מחרתיים, לאו דוקא לעתיד לבוא אם יהיה שלום, כי עצם קביעת העמדה יכולה להיות גורם מסייע להבאת השלום לעולם.

מר אבא אבן ציר ישראל בארצות הברית: החברים שהשתתפו עד כה בבירור הזה הזכירו את ארצות הברית כגורם

המסוגל לקרב את הגאולה ולפתח ולטפח את הניצנים שנתגלו בעולם הערבי ובקשר למצרים. אין לבטל את הרעיון הזה ואין ברצוני להכחיש את קיום הסיכוי, אך ראוי שנשים לב לסייגים המרובים המקיפים את מדיניות החוץ האמריקנית בשעה זו עד כדי צמצום חופש תנועתה ובליסת תגובתה. אני

מניח שהדיון הזה ייעשה בתדשים הקרובים ולא החכנסנו כאן על מנת לחזות לאחריה היום. הסייגים הללו חלים בעיקר על התקופה הקרובה, ראשית כל יש מצב בחירות באמריקה ולא רק מצב ערב בחירות, כי אם מה שיתקיים גם למחרת הבחירות. מדיניות החוץ האמריקנית חיה כעת בסימן של שקיעת חמה ולא עליית השחר. יצר היוזמה שלה הוא מאד בלום וכבול. כל החיים מחנהלים - ויוסיפו להתנהל שבועות וחדשים - בסימן של המחנה. גם כאשר ייבחר שלטון חדש לא יתמסר בראש וראשונה לעניינים של מדיניות חוץ באיזור שלנו. אין לנו מקום כה מכובד בסדר העדיפויות של השלטון בארצות הברית. לעת עתה מסתפקת מחלקת המדינה בהחזקת העניינים במוצחם. אם היא מגלה יוזמה, הרי זה באותם השטחים בהם נקבעה מדיניות מוסכמת. חיי האמנה האטלנטית מחנהלים כסדרם, עצרת האו"ם תחכנס כרגיל. ארצות הברית יופיעו במעמדים אלה. אבל אין בהשתתפות זו מעין חידוש או קביעת מפנה במדיניות החוץ. לדעתי, קשה יהיה כקריעת ים סוף לתעצם את מחלקת המדינה לעניין חדש החובע הכרעה חדשה ונקיטת יוזמה חדשה שאין מאחוריה, מסורת של שיגרה של מדיניות חוץ קבועה ומגובשת מחמול של שום. זה הסייג הראשון שצריך להיות מושווה נגד עיני כל אלה הסבורים, כי במשך השבועות הקרובים אפשר יהיה להפעיל את ארצות הברית כגורם לקירוב המחנות. יש גורם שני להססנות הזאת של המדיניות האמריקנית בגישתה לכל המערבולת הזאת של יחסי המזרח התיכון, והוא הנסיון המר של ממשלת ארצות הברית, של התערבות ארצות הברית, להשפיע על עמדת העולם הערבי, ליתר דיוק על העולם המושלמי, בכמה מבחנים קשים וחשבים שבדרך כלל עלו בתוהו ויצאו מהם בתלונה ובבושת פנים. סטירת הלחי שקיבלו ממוצדק צורבת להם וחותרת תחת רגש הגאווה תחת הבטחון העצמי. המאמץ הזה של ארצות הברית לרכך את עמדת מוצדק היתה מתמדת, היתה עד כדי התרפסות בפני השליים הזה, וכל השפעתה של ארצות הברית, כל כוחה להועיל לא עמד לה כדי להשפיע כקוצו של יוד על עמדתו המקורית והעקשנית.

מכאן צצה אצלם אשכולה הגורסת רפיון ידיים, על אף כוחה ועצמתה להשפיע
על עמדת העולם הערבי. הם שואלים מאתנו: מנין לכם הבטחון הזה, שאם
ניכנסם לזירת היהסטים בינכם לבין ארצות ערב, תפ תאיר לנו ההצלחה פנים.
האם הנסיון הזה שהיה לנו עם מוצדק לא צריך ללמד או חסד לקח מצאחי
את אצ'יסון נפעם אחרי מה שקרה להם עם מוצדק. ^{מלחמת} העל-אף השאלות הללו
בתקופה הזאת יוצאת אצלם פילוג נפשי אכזרי מאד. אמריקה, בעניני
צפון אפריקה, נקלעת בין שני יצרים. האמריקנים עוד זוכרים את שחרור
אמריקה וכל נסיון של איזה עם שהוא לשחרור גורם אצלם לאהדה, באיזה
חלק תבל שזה לא יהיה. היצר הראשון שלהם להזדהות עם התנועה הזאת,
להקל על צעדיה זהו היצר האחד. מצד שני הרצון העז לשמור על אחדות
העולם האטלנטי, בעיקר על מערב אירופה, לשמור על צרפת על אף כל
לבטיה, היא אחד מעמודי התווך שארצות הברית טרחה להכינו. אנו
צריכים לחת את דעתנו על הטענה הזאת מנין לנו הבטחון שאם טרומאן
ילחץ על מצרים שהמאמץ הזה ישא פרי. בין אנשי שיחנו במחלקת המדינה
לא נעדרים גם אנשים ערומים מאד היודעים להזכיר לנו נשכחות והאומרים:
האם אתם לא הוכחתם הוכחה חותכת על יכולת עם קטן לעמוד תחת לחץ של
מאמץ. תסתכלו במדינת ישראל ותיווכחו: לחצנו בענין ירושלים, לחצנו
בענין הנגב, האם אתם ויתרתם. הראיתם כוח של עם קטן החלוי ברחמי
ארצות הברית, בכל זאת היצר הלאומי שלכם הכריע כנגד לחץ בינלאומי.
מדוע לא תחזיק מצרים מעמד ועבר הירדן מעמד? אני סבור שאפשר לסתור
את הטענה הזאת, בעיקר שגורים גזירה שווה בין מוצדק ונגיב. למצדק
יש חזון של התבדלות ולנגיב של השתלבות במערב ולכן תלותו בארצות הברית
גדולה מתלותו של מוצדק שאיננו מכיר בדבר זה ומתעלם מן הצורך להחקין
את יחסיו עם המעצמות המערביות. כאן, נוסף על הבחירות, שזאת פרשה
מיוחדת יש לחת לב לדבר זה האחרון, כל פעם שאנו מפנים את ארצות
הברית ומזמינים אותם להיות מליץ יושר לשלום בין ישראל לבין ערב.

אם כי הטענה כמעט מופרכת, אבל הטענה בתור כזו היא עובדה שעלינו להתחשב בה.

אם מדובר על פעולה בחדשים הקרובים אפשר להביא

לידי יוזמה אמריקנית. כאן אני חושב בעיקר על יחסים בין מצרים, רק אם נתכנן אותם בשני דברים, שיש סיכוי, ולו גם חלש של הצלחה, אחרי המכה הצורבת של מוצדק לא ייחפסו ליוזמה אשר כשלונה הרוץ מראש. אם נשכנע אותם שישנה הכשרת הקרקע למגע כזה רק אז אפשר יהיה להניע את ארצות הברית לפעול בכיוון זה. בחדשים האלה אפשר יהיה לעורר פניה כזו, כי מה שקרה במצרים עורר הד חיובי, ורק אם החברים היושבים על המדוכה הזאת יהיו מוכנים לענות תשובה כנה לארצות הברית, אם אנו רשאים להגיד להם שיש סיכוי רציני להצלחה. אין ספק שאילו היה בא לבית הלבן מכתב מראש הממשלה בו אמור: ידוע לנו, על פי בדיקות כי אם תפעיל את מלוא השפעת ארצות הברית בקהיר, ואם ארצות-הברית תבהיר למצרים שעל ידי שלום עם ישראל תקנה את עולמה, ואם יש סיכוי רציני להפשרת הקרח, ייחכן שהיה פועל. אין להם הרושם שהמנוף להתקנת מצרים וארצות הברית נעוץ בתיקון העמדה המצרית כלפי ישראל. אין לנו סיכוי להביא אותם לידי קביעת מדיניות כזו, אז על ידי הכשרת הקרקע למפרע שתבטיח להם שפניה כזאת תנחיל תוצאה ממשית.

ואני סבור שיש תנאי שני שחתנה אותן ארצות

הברית וזהו תנאי הסודיות. אילו אצ'יסון היה חוגג את יום הכיפורים הוא היה מכה על חטא שחטא על ידי הזדהות עם אנגליה. הוא היה נגד החתימה המשותפת של טרומאן-צ'רצ'יל על האגרת ההיא למוצדק. אצ'יסון היה סבור שעל ידי חתימה זו ארצות הברית הופכת לצד מעוניין שאין לו כוח לתווך ולהשפיע. והחטא השני שהיה מכה עליו הוא על פרסום הדבר שהעלבון הזה גרם. העלבון היה בפרהסייה. אין מאשימים את צ'רצ'יל בהחלטה לפרסם את המכתב. דאגתו של צ'רצ'יל הייתה להכריז שארצות הברית עומדת לצד אנגליה.

ידי פרסום זה, הוא חייב את ארצות הברית וכבש אותה כגורם מזדהה. שמענו בזמן האחרון, נוסף על השבחים שזכינו לשמוע מנציגים אמריקניים, על המגעים שקשרנו בפאריס, על הקטעים שפורסמו מנאומי שר החוץ וראש הממשלה, שמענו אזהרה שמא אנו מפריזים בפרסום ומרגיזים את הערבים. ומכאן איזה חשש, אם באמת חל מפנה, אם הם יכולים לבטוח בנו, אם נוכל לשמור על סודיות. אילו יכולנו לומר להם: תעשו את המאמץ, אם הנסיון יביא להצלחה - זה יוודע; אם תיכשלו - הענין ייגנוז, כך שאין בזה סיכון אלא רק סיכוי, אולי היינו עשויים להביא אותם למאמצים יותר מתמידים.

אולי ראוי שנסכם את יחסינו עם ארצות ערב

ומהי דעתה של ארצות הברית על הסיכוי לשלם ובאיזו מידה מזדהה השקפת עולם זה עם השקפת עולמנו:

המדיניות האמריקנית סבורה כי הידוק הקשרים

בין ישראל ובין ערב יהיה תהליך ללא מעשה, תהליך איטי מאד. בזה יש אולי חידוש מסויים, יש בזה חידוש מה, כי היתה תקופה שחשבו שאפשר לעבור לשביתה נשק לשלום בבת אחת, זה היה בחקופת לוזאן. עכשיו מודים שזה תהליך מהנחת לבנה על לבנה, הוספת נדבך על נדבך במשך שנים, אשר בסופו של השבון יצטרף למבנה מלוכד. כלומר נחוצה נשימה ארוכה. נזכור את הסיכום של שר החוץ אני חושב שיש כאן הזדהות בינינו לבינו בהערכת המצב. והסיכויים מכאן הם: שיש שכר והפסד מהעובדה שארצות הברית גורסת עמדה זו. השכר הוא, היות ויש נשימה ארוכה אז אין לחץ מתמיד עלינו, ההפסד הוא - שאין לחץ כזה גם על הערבים. מסתפקים במצב הקיים לכל הפחות במשך השנים הקרובות. העיקרון הראשון הוא תהליך איטי ולא מעשה פחאומי. העיקרון השני המקובל שלהם הוא, כי היוזמה העיקרית צריכה להיות יוזמה ישירה של הצדדים וגורמים אחרים יכולים רק לסייע. לאחר שידלק השביב הראשון של המגע, רק אז תיכנסנה ארצות הברית ובעזרת בריתה כגורמים מסייעים. מזכירים לנו את ענין גרמניה, ואומרים כי אלמלא המגע הישיר בינינו הם מסופקים מאד אם היה ערך כל שהוא להשפעת ארצות

הברית. כשיש מגע ישיר רק אז יש להשפעת המעצמות א ערך רב, אפילו מכריע.

הבחנתי בזמן האחרון אצלם הנחה נוספת:

ההתייחסות אל המדינות הערביות בנפרד ולא כחזית מלוכדת. כאן היה מפנה די מעניין בהסתכלות האמריקנית בעולם הערבי. בעוד שלפני שנתיים ראו את הליגה הערבית כחזות הכל, לא העלו על הדעת קביעת עמדת סותרות ומלוכדות על ידי מדיניות נפרדת, עכשיו למדו מהנסיון, שלא רק שאין להתייחס ברצון לרעיון הזה של חזית מלוכדת ערבית, כי אם יש סיכויים להתפלגות, להדלקת הניגודים הנובעים מהמצבים השונים של המדינות הללו, למרות כל הקשרים לא תמיד הגיוני שהשקפת לבנון תהיה זהה להשקפת הימין וכי יש בין שתי השקפות אלו לא רק מרחק עצום, מרחק תרבותי ומרחק גיאוגרפי והיסטורי, וכי ייתכן כי גורמי הפירוד שקולים כנגד גורמי האחדות. ישנם עמים רבים שיש להם שפה אחת, אבל אין הדבר הזה מאלץ אותם לנקוט מדיניות אחת. ניקח לדוגמה את החזית העיקרית בין ארצות הברית והקומוניזם העולמי, שם סבורים כלי¹⁴אחדות וזהות בעולם הערבי. וגם הנסיון הוכיח זאת. לבנון ועיראק נקטו עמדות מערביות בבעיית סין וקוריאה, בעוד שסוריה מצרים ותימן נקטו עמדות אחרות. לעתים היה ברור כי במחנה הערבי הגיע פסכסוך הזה עד כדי חרפת היהסים האלה בעניינים הנוגעים לגורלו של העולם הערבי, כגון הקמת לוב עצמאית, בעיית טוניס ומארוקו בעניינים אלה נחגלו חילוקי דעות רציניים. העיקר הוא שאנו, מדינת ישראל בעולם הערבי חיים לא רק במשמר חיים אשר נבע מהחלטה הערבית המאוחדת כי אם מיוזמה מצרית נפרדת על אף וחמת הליגה הערבית בנוגע לשביתת הנשק, כי ענין שביתת הנשק היה אולי המעשה המכריע ביותר שנעשה על ידי העולם הערבי, אשר נבע כידוע לנו לא מהחלטה משותפת של הליגה הערבית, כי אם היה לחץ מסויים על מצרים לחץ צבאי מדיני איסטרטגי והמצרים זלזלו בערבים ונכנסו למשא ומתן עם ישראל

והתמו על חוזה שביתת נשק ושאר מדינות ערב נגררו אחריה. לדידי המאוּבֵּעַ
 הזה של עשיית חוזה שביתת נשק על ידי המצרים, מתוך יוזמה ע מצרית עצמאית,
 אולי על אפו והתמו של העולם הערבי, זה צריך לעודד אותנו כי גם בענין
 השלום מצרים תפנה לפי דרכה לא תהיה מושפעת מארצות ערב אחרות. פירוש
 הדבר, אם נשכנע את מצרים, עניני מצרים דורשים שינוי ערכים ועמדה אחרת,
 אני מסופק אם האחדות הערבית תחשב אצלם כמכשול רציני, בעיקר במשטר הזה
 שאיננו רגיש לקשרים עם העולם הערבי ומעדיף את עניני מצרים על הענינים
 הערביים.

בארצות הברית שוררת הערכה חיובית כלפי נגיב.
 הם סבורים שהוא מסוגל לפתור כמה מבעיות חברתיות ציבוריות של המצרים,
 גם שאלות בינלאומיות, כולל אנגליה וישראל. אני צריך לומר, שארצות
 הברית אינה מזלזלת בישראל על חשבון אנגליה. כשמדברים על הסדרת היחסים
 הבינלאומיים של מצרים, מסרו חברינו בלונדון כי שם דורשים עדיפות של
 סודאן וסואץ על זו של ישראל. אני רוצה להגיד לכם כי בארצות הברית
 אינם גורמים עדיפות כזו, הם מביאים בחשבון אפשרות, כי אם הקרה יפסיר
 בענין ישראל. אולי השנאה המצרית בענין אנגליה הוא יותר חזק מאשר השנאה
 לישראל. אנו גם מעודדים אותם לקראת הערכה זו, אני גם חושב שהיא מבוססת,
 כי המגמה המצרית לגרש את אנגליה כבר נמשכת 80 שנה בה בשעה ששנאת ישראל
 היא דבר חדש ואיננו כל כך עמוק ומושרש.

סבורים במחלקת המדינה של ארצות הברית כי מצרים
 עתידה לפנות לארצות הברית לעזרה. לדעתם מוטב לחכות עד היום שהמצרים
 יפנו לעזרה כלכלית, ואז הם לא אומרים שלא יתנו כל עזרה עד שיסתדרו.
 הענינים של מצרים עם אנגליה ועם ישראל, אבל מספיק יזכירו להם כי זה מפריע.
 כאן אני מסתייג שעלינו לעודד את ארצות הברית לחת
 עזרה כלכלית למצרים, וכי עלינו להתנות את מתן העזרה הזה בשלום עם ישראל.
 ראשית כל העזרה הזו ניתנת למצרים, המדובר הוא על הרחבת ההיקף של העזרה
 האמריקנית. האמריקנים קבעו להם עמדה לא להתנות את מתן העזרה בתנאים

יוחדים. גם לנו יש ענין שמחן העזרה הכלכלית יהיה ללא תנאים. כי גם
 נו העזרה ניחנת ללא כל תנאי וללא כל ליבוי הצעות כיצר עלינו להסדיר
 נינים מדיניים. יש לנו ענין לשמור על הדבר הזה, כי אחרת זה עלול להתקם בנו,
 כולים לומר לנו בשנה הבאה כי יכולים לתת לנו עזרה כלכלית בתנאי מסויים,
 ש בעיה של פליטים, יש ענין של פיצויים, ענין גבולות.
 עיקרון נוסף שלהם הוא: טיפול בינלאומי בבעיית הפליטים
 יפתרון הבעיה על ידי סוכנויות בינלאומיות. ומכאן הציפיה שלהם מסוריה וכל
 הניסויים שלהם. אלה לא נובעים מאמון בשישאקלי, כי אם מחוך זה שאינם רואים
 אפשרות אחרת לפתרון בעיית הפליטים אלא על ידי שכנוע סוריה לקלוט את מרבית
 הפליטים ומכאן המאמץ העקשני הזה למצוא בסוריה אוזן קשבת להצעות ארצות
 הברית וקליטת פליטים. בזמן האחרון יש רוגז על שישאקלי, לכמה מנאומיו
 ואומרים, שאילולא התקוה שלהם להביא אותם לישוב הפליטים הם היו מגיבים
 נמרצות, אבל ההישג ליישב את הפליטים שקול אצלם נגד הדבר הזה.
 כל זה מעודד אותנו לידי ריבוי קשרים, ולא רק
 עם האנשים העומדים בראש שלטון בעולם הערבי כעת. כל קשר ע ומגע גם עם
 אדם שאיננו בשלטון היום יכול ליהפך לגורם מדיני בעל ערך מחר.
 בענין הגג המשותף, הסיוע הצבאי. אין כל תקווה
 לגבי דידם להגיע בקרוב לידי ארגון אזורי מושלם. האנגלים זרקו איזו
 הצעה להקמת ארגון צבאי איזורי, ההצעה הזאת נתקבלה באדישות לא רק על ידי
 המדינות המזרח-תיכוניות ויש תקווה להתקדם לקראת הקמת גרעינים של כוח מערבי
 באיזור הזה, על היאחזות בכמה גורמים בודדים. הצרה שלהם שיש עכשיו רק
 גרעין אחד. על מנת שיהיה איזון הם מקווים שהמצרים יבקשו עזרה צבאית
 ואז הם יוכלו לתת אותה גם לנו וגם להם. זה ענין של זמן, אם עד סוף
 השנה לא נקבל את זה נוכל לעמוד על כך שתוכנס הצעת חוק אשר תאלץ את הממשלה
 לתת את הסיוע הזה. גם הסיוע הכלכלי לא בא מהצעת הממשלה, דאגנו לכך שקבוצת
 סנטורים תכניס הצעת חוק כזו. הם סבורים שעל ידי שיתוף פעולה בחזית
 ההגנה הבינלאומית תימצא קרקע משותפת באיזור הזה.

אני תומך בהצעות שהושמעו כאן להמשך הפעולה.
 צריך לראות כי בעתונות האמריקנית תושמענה הדעות שהעדר שלום עם ישראל
 הוא המפריע ליציבות. נכון הדבר שאין הנועה לאומית שזכתה בפתוח תמיכה
 לדעת הקהל בארצות הברית ~~מאשר~~ הנועה המצרית והם מייחסים את זאת אלינו, ואולי יש לזה רקע.
 הענין הזה של שביחת נשק, אני חמים דעים עם
 שר החוץ, באמרו; אם פנינו לשלום אין כל תועלת מעשית לעשות כל מיני
 צעדים הנוגדים לזאת. אך אם יש נקודות במסגרת ההסכמים לשביחת הנשק
 אשר הן מופקרות, הרי לא רק שאנו רשאים כי אם אנו חייבים להטריד יום-
 יום. הצרה היא שענין שביחת הנשק הוא יותר נוה לערבים, הם תיים להם בשקט
 עם זה. צריך ליטול את ההרגשה הזאת של נוחיות. בעיקר להטריד אותם בענינים
 הפוגעים בנו, גם אם ההטרדה הזו לא תביא לפתרון הבעיות, הרי בעצם ההטרדה
 יש תועלת, כדי לעורר אותם מחרדמתם ולהניע אותם למתשבה כי הבנין הזה
 לא יתזיק מעמד לאורך ימים.

א. נגר מנהל המחלקה למערב אירופה: אחרי ההסברים ששמענו יש מעט להוסיף.

אני חמים דעים עם המסקנות שלוש וארבע

של שר החוץ בקשר לפעולות. יש הרבה נקודות שלדעתי יש ענין להבהיר אותן.
 הבעיות העיקריות, המחלוקת הידועה בינינו לבין הערבים הייתה מיוסדת על שתי
 נקודות מרכז: (1) הם חשבו שבנינו את המדינה בשטח ערבי ואנו לא נצליח להתזיק
 מעמד. (ב) אנו בנינו את המדינה וכל הפעולה שלנו הייתה מבוססת על שהיא שילוב
 בין התנועה הלאומית ושיחוף פעולה עם העולם החיצוני. אותו הפרוצס לא מוצאים
 אותו בהתפתחות העם הערבי, בייחוד בחמש עשרה השנים האחרונות. הכיוון שלהם
 הוא להתבדלות פוליטית, - והכיוון שלנו לשיחוף פעולה עם העולם הרחב. זאת
 מידת המחלקת בינינו שלא תיפטר ביום אחד.

הנקודה הראשונה, כלומר קיום המדינה, יש שיפור

ניכר בשאלה זו. כלומר, הערבים מגיעים יותר להכרה שמדינת ישראל היא

עובדה קיימת וכל המאמץ שלנו וכל ההסברה צריכים להיות שיש לנו האפשרויות

כלכליות, צבאיות ואנושיות להבטיח קיומנו לחמיד. זה יהווה בלי ספק צעד רציני לקראת ההסדב עם העולם הערבי.

הנקודה השניה שהיא חשובה בייחוד במשך השנים

האחרונות, אם ההתפתחות של הפוליטיקה הבריטית והליגה הערבית, לאתר המלחמה העולמית גדל בעיקר הרצון של התבדלות ערבית, כאילו יכולים להשיג מטרתם, להגיע לעצמאות, להיות בלי הצורך מבלי לבוא ולדרוש משהו מהעולם. בה בשעה שבאותו הזמן שכל המאמצים שלנו לבנות את המדינה ולבסס את הציונות בישראל ל מחוך שיתוף פעולה עם העולם הערבי. הלכנו בשני כיוונים הפוכים. אם נביט על המזרה הקרוב מסוף מלחמת העולם הראשונה עד היום, מי זמן קבלת הצהרת בלפור, נראה כי כל העולם המערבי בנה בשטח זה של העולם. הצרפתים - בלזט, האנגלים בעיראק, הציונים בישראל וכל העולם הערבי בשיתוף פעולה היה בונה במצרים. אנו המשכנו בקו הזה בו בזמן - בעיקר אחרי הסכם לונדון בין אנגליה למצרים - התחילה בכל העולם הערבי הנסיגה משיתוף פעולה עם המערב. אז הפרוצס היה הפוך: אנו בנינו בארץ ישראל בו בזמן שהפרוצס של בנין של העולם הערבי הלך אחורנית. כשאנו מדברים עכשיו על הבעיה הערבית, נקיים המחלוקת אשר בינינו, הרי הנקודה היסודית היא: לא או ללכת אתם בחזון של התבדלות, או להביא אותם לידי שיתוף פעולה עם העולם החיצוני. הפרוצס הזה הוא איטי, זה ידרוש זמן, כל עוד א עיניהם של הערבים יהיו מכוונות לדבר ולא תהיינה מכוונות לעולם הגדול, קשה יהיה למצוא שפה משותפת. נמצא שפה משותפת כשנביט יחד בכיוון אחד. הבעיה של נגיב תהיה אם בבחירתו בבעיות הפנימיות כפעולות הסודיות לשלטונו, אם הוא יבחר את הכיוון הדמגוגי להתבדלות או לא. עד עתה זה לא ברור לנו. אנו רואים שהוא עכשיו מוכרה להיכנס לקו של דמגוגיה פנימית. הופחתתי כשראיתי שעל שתי הנקודות העיקריות: סואץ וסודאן, אנגליה מיהרה לנקוט עמדה תקיפה, וזה כמונן גרם לעמדה תקיפה נגדו מצד נגיב.

ברור שאין אחדות בין מצרים לבין שאר העולם הערבי,

כי הבעיות של מצרים הן אחרות. אין בעיית סואץ וסודאן למדינה ערבית אחרת. נקודה המחלוקת בין מצרים לעולם הערבי היא ברורה וחשובה לעולם הערבי. כל

המתשבות שאני זורק עכשיו כאן זה רק לחמוך עוד יותר באפשרות שהושמעה כאן, שהפרוצים של החקרבות בין ישראל לבין ערב ידרוש זמן וזה לא קשור רק במאמצי המערב, אלא גם באפשרות של שלטון במדינה ערבית זו או אחרת. לשחרר את החנועה הלאומית מחזון של החבדלות להדריך אותה לאט לאט לכיוון של בנין מחוץ שיתוף פעולה עם העולם החיצוני.

מ"מ הרסטכל אלוף ס. מקלף: נוסף למורות הפנימיות בעולם הערבי

צריך לראות גם שכל אלה הלכו למסטרים צבאיים.

לי אין ספק, ייתכן שנגיב אינו יודע הרבה בענייני תנובה, אבל בענייני צבא הוא יודע, הוא יודע את המטרות ויודע מה לעשות. בין אם התמורות הצבאיות החלות בעולם הערבי באות לחזק את מעמד ארצות ערב בכל מערכת שהיא, צריך לקחת בחשבון שהצבאות הערביים בשנים הקרובות יתחזקו. התביעה של נגיב ל-60 י"קיים (?) עלולה לשנות את הכל במזרח התיכון.

כל ההצעות שהוצעו בישיבה הזאת, אני חושב

אוחן להצעות חיוביות; אך השאלה העיקרית היא של שר החוץ: מה צריכה להיות המדיניות שלנו. אני מסתייג אלף הסתייגויות ואומר שאני מביע את דעתי הפרטית ולא דעת המטה הכללי, המטה לא דן בעניינים אלה. יש הנחות שהונחו, כי במידה שיהיה חלל ידוע במזרח התיכון צריך לקחת אותם בחשבון. ישנו הבדל רציני במזרח התיכון, כי אין לראות את העם הערבי כאחד. אלה הם אינטרסים נוגדים. האינטרס שלנו צריך להיות לפצל ביניהם ולפלג אותם. גם מבחינת קביעת המדיניות שלנו, אם אני בודק את המצב בלבנון, אני רואה כי חילוקי הדעות בינינו לבין הלבנון כמעט שאינם בכלל. לעומת זאת בסוריה ישנה כבר נקודה לחילוקי דעות, אף הבעיה היחידה שישנה שם זאת בעיית המים. עם עבר הירדן יש חילוקי דעות רציניים. הגבול הוא עם עבר הירדן איננו גבול, ובכל חכנית לעשר השנים הקרובות בעיית הבטחון עם עבר הירדן תהיה חמורה. לעומת זאת עם מצרים סכסוכי הגבולות

והבדלי ההשקפות אינן כה נוגדים. לכן אני חושב שצריך לנקוט בקו שונה לגבי הירדן מאשר לגבי מצרים סוריה והלבנון. לכל אחת פתרון הבעיות צריך להיות בדרך אחרת.

מאידך אין כל ספק שמדיניותה של ישראל צריכה להתור לשלום, אבל שלום עם אותן המדינות שאפשר להשיג. עם מצרים אפשר עם חוץ כמה שנים, אולי יותר מהר, חלוי מהתפתחות המשטר הצבאי, להגיע לאיזה שהוא הסדר, אם חוץ כמה חדשים לא תהיה התפתחות אשר תהפוך את הקערה על פיה. עם סוריה צריך לפתור את בעיית המים, ואני מבין שעוד שנתיים לא יהיו מקורות חדשים למים אלא מקורות הירדן, ואי אפשר להסדיר את בעיית המים בלי הסדר יותר רחב.

ואני גם רואה בכך את כל הבעיה שעוררו, בעיית צורת החגובה למדיניות ערב, שאלת החגובה בגבולות. אי אפשר לנו לשכוח את המצב בארץ. ההסתננויות עושה את פעולתן והן מהוות גורם רציני היום בארץ, בייחוד בישוב החדש שקם בשטחים החדשים, בפרוזדור ירושלים או בגבולות. במידה ששמעתי בארצות הברית אני חושב כי בענין זה לא נעשית פעולת הסברה מספיקה. מחלקת המדינה בארצות הברית יודעת על כל מקרה שאנו פועלים בגבולות, היא אינה יודעת בכלל, לא סיפרו להם על הצרות שהערבים גורמים לנו (אבא אבן: זה נושא לשיחות לא אתם אלא אתנו). עד כמה שאנו מכירים את הערבים רק חולשה מצדנו לא תקדם את השלום. אותם החוקים עליהם דיבר דיבון אינם קיימים בארצות ערב. אי פעילות שלנו תחליש את מעמדנו. אפשר לכתוב נוסחאות מתימטיות מדוייקות מתי מתגברת ההסתננות ומתי היא נחלשת. אנו עדים לעובדה שעם המצרים אין פעולות גבול ואין מבצעים. עם סוריה אין, לאחר הפעולות הגדולות כמו ענין "מוטילה". היהידיים שיש לנו/אתם עניינים תמידיים והסתננות תמידית זה עבר הירדן, כי הגבול הזה איננו גבול. לכן אני חושב, שאם זאת היא המדיניות, אפשר בעקבות זה לפתח את צורות הטיפול

בעייה.

ללא כל ספק כל השאלות האלו של הגברת המגוע.

שאלות הסברה שאנו מעלים אותן לחימה פסיכולוגית, כל הדברים האלה הם כלים טכניים לביצוע מדיניות, אינם באים במקום מדיניות. לגבי ועדות שביחות הנשק. לפני שנה חשבנו שועדות שביחות הנשק צריכות למות מיחת נשיקה. המאלף ביותר שועדת דמשק גם כן הגיעה לאותה מסקנה. מדוע אינם רואים את החורים שיכולים לנצל בשביחת הנשק איני יודע, אך הם הגיעו לאותה המסקנה שצריך להמית את המוסד הזה מיחת נשיקה. אנו לא צריכים לפתח אותו, כי ממנו לא תצמח לנו כל טובה. ייתכן שזאת צריכה להיות הנטייה שלנו, לתח לענין לדעוך, למרות שזה צנור לדברים הטכניים שדובר עליהם.

רה"מ ד.בן-גוריון: שר החוץ הרחיב את מסגרת הבירורים לא רק מה לעשות בקרב הערבים אלא מה צריך לעשות, אם הדיבור שלנו הוא לשלום או זה רק חכמים. אני כשלעצמי יכול לענות בלי היסוס שהדיבור על שלום אינו חכמים "מען מינט דאס אין דער אמת". אינני חושב שמה נובע שהתנהגותנו אינה הולמת את השאפה הזאת. (שר החוץ מ. שרת: לא תמיד) אין הדבר מחוייב המציאות בהתנהגותנו, אנו יכולים לסטות מהקו. הורגים יהודים - צריך להרוג; שודדים עדר - שודדים אחר. אינני אומר שזה מקרב את השלום, בהחלט לא, אך איני רואה שאיך דבר אצל הערבים ישחנה לטובה אחרי זה שנינע מתגובות. אני לא אומר שתגובה מקרבת שלום, אבל לא מונעת שלום, והמבחן שלנו הוא לא בזה.

הסייג שיש לי בענין זה ושאיני שואל את עצמי הוא: מה האינטרסים ממרכזיים שלנו? האינטרס המרכזי הראשון איננו שלום עם הערבים, אם כי לדעתי אנו לא מדברים ואיננו צריכים לדבר באופן חכמי, אלא באמת על שלום, כי זה אחד האינטרסים שלנו, אבל אין זה האינטרס הראשון הקובע הכל, כמו שיחסי חוץ אינם האינטרס הקובע הכל. זה אולי מונח בטבע הדברים,

ואתן איזו דוגמא מהנטיית המיוחדות אשר בצבא. הנטייות של הצבא הוא בזה בזה שהוא רואה את עצמו במרכז הדברים. עניני משק, כוח-אדם, יחסי חוץ כולם צריכים להסתגל לצרכים של הצבא. זאת לדעתי דעה נפסדת. אני מאד מעריך את ענין הצבא אבל לאור כלי הבטחון שלנו, אבל אין הוא עומד במרכז האומה אלא האומה עומדת במרכז והצבא הוא אחד הגורמים של האומה. יחסי חוץ איננו הדבר שצריך לקבוע את דרכנו. יכול להיות דבר אשר מכביד על יחסי חוץ - אז הוא מכביד, מפני שיש דברים תיוניים יותר מאשר יחסי חוץ. מה לדעתי העדיפות של הענינים המרכזיים ?

בראש וראשונה הצרכים של ישראל בחוכו.

אם זה יביא לידי הטבת היחסים או לא, אך קודם כל זה, כי בזה תלוי הכל. ואם דברים תיוניים של קיום ישראל בחוכו מחייבים לעשות איזה דבר, גם אם זה פוגע במטרות נוספות שיש לנו - יש לעשותן.

אחרי זה יחסינו עם אמריקה. לא מפני שאמריקה

היא תדינה העצומה בעולם, אלא מפני יהדות אמריקה. הגורם השני בקיומנו אחרי ישראל זאת יהדות אמריקה. לא לפני ישראל, ישראל קודמת. אם הצורך הפנימי שלנו יחייב אנו גם לא נתחשב אם זה יזיק ליחסינו ביהדות אמריקה. (שב החוץ מ. שרת: לא נתעלם מזה, אבל נתחשב בזה). אני אומר מה העדיפות, אם אני צריך לבחור בין שני הדברים (שר החוץ מ. שרת: אני דיברתי רק על החתשבות) אם אני מוכרח לבחור או זה או זה אזי יהדות אמריקה היא אצלי מעדיפות שניה, מדבר השני היא יהדות אמריקה, ומפני זה היחסים עם אמריקה, כי אמריקה אינו דבר הקיים בפני עצמו, אי אפשר לשלוף את יהדות אמריקה מחוץ אמריקה, אם לא יהיו לנו יחסים טובים עם אמריקה הפסדנו את יהדות אמריקה.

הדבר השלישי: שלום עם הערבים. אבל אפילו

אם להגיד שהשלום עם הערבים זה הדבר הראשון לא יוצא מזה שעלינו לתת לחקוף אותנו ואנו נשתוק. על ידי זה לא נקרב את השלום. האנשים יעזבו את כל הישובים של הגבול, הם כבר עוזבים. הבוקר בא אלי רענן ווייץ והבהיל אותי

שהתחילו לעזוב את כל הישובים בפרוזדור הדרומי, מהר-טוב. לפני שבוע הרגו איש, אחמול זרקו אדם לבור שופכים בקיבוץ אחד, ועכשיו בישובים שלנו אין אנשים כמו שהיו אנשי השומר, לפעמים יש עריקים, ואנשי פל-שחר שהם בורחים לעתים, זה לא פחות חשוב מאשר ספקולציה על היחסים.

כמה הערות לדבריו של ששון. אני יודע שהוא

חשב רבות על העניינים האלה ויש לו גישה פיסלוסופית האומרת, שלא יועיל שום דבר מה שנעשה בין הערבים, העניין הערבי יוצא מחוכו. זה יכול להיות אולי נכון בסופו של דבר, אבל זה לא יכול להיות קו כללי יען כי אפשר להרחיב את היריעה לא רק על העניינים של הערבים ולראות כי העולם בסופו של דבר יתאבן ואז לא כדאיים כל המאמצים שלנו והוא יכול להיות צודק בהחלט. אבל זה לא יכול להיות קו של התנהגות לאנשים חיים. הספקות שיש לו בנוגע למצרים ונגיב הן נכונות. קודם כל יש גורם שאיש מאתנו אינו בטוח בו, כדור אחד שיפגע בראשו של נגיב יכול להפוך את כל הקערה על פיה. מי יודע אם זה לא יבוא, והאטמוספירה היא כזאת. זעים גם כן החכוון לרפורמות בערך באותה הדרך, במידה שהגיע לידי ביטוי הוא נהרג. מי יגיד שזה לא יבוא גם במצרים.

בלי ספק יש ענין הליגה הערבית, ולא רק

הליגה הערבית, כי אם אפשר לצרף לזה את מארוקו וטוניס ואלג'יר. אי אפשר להתעלם מאחדות האיסלם, האיסלם זה כוח יותר גדול מאשר הנצרות. אין זה אומר שאין לנו מה לעשות כי אחדות הערבים זאת מגמה היסטורית אשר במשך הזמן תיפול. אבל יש גורם של זמן. בינתיים חלק מהם אינו עצמאי, ואלה העצמאיים גם הם אינם עצמאיים, והעצמאיים יש בתוכם ניגודים. במצרים יש הוואפד, נגיב והאחים המוסלמיים ופארזק. אנו לא חיים בעולם מופשט ובתוך עולם זה גורם הזמן הוא חשוב. ענין האחדות הערבית יכול לצאת בעוד מאה שנה. מה שמתהווה אצלנו בעשר השנים האלה יכול לקבוע את גורלנו, לכן איננו יכולים לקבל את המגמה הפילוסופית של ששון, אלא הדברים הקונקרטיים הנעשים יום יום ולקבוע לפיהם קו. הקו צריך להיות קודם כל מצרים. היה לנו

אדם אשר ידענו שהוא רוצה בשלום עם ישראל וניסינו לבוא אחר בדברים, אך האנגלים הפריעו בזאת, עד שבא כדור וחיסל את העסק. עם סילוק גורם עבדאללה חוסל העניין.

אם מדברים על מלחמה או שלום עם עבר הירדן,

אני בעד שלום, אם כי זאת המדינה שיש לנו עניינים רבים איתה, יש עניין עם ג'ושף ירושלים, יש הכיס של שכם וג'נין, כדאי לנו בשלום מפני שאנו צריכים לבצר את מצבנו בארץ, לבנות נתיב לדורות הבאים, גם להם צריך להשאיר איזה "ג'וב". אילו היתה לפנינו ברירה של שלום ומלחמה הייתי בוחר בשלום אפילו עם הירדן. אבל עם הסתלקותו של עבדאללה לא נראה שיש סיכוי איזה שהוא להגיע לשלום עם הירדן. כן אינני רואה סיכויים גדולים עם סוריה, הם היחידים אשר כבשו חלק מאצנו, ובקושי הוצאנו אותם על ידי כל מיני "שפיצלאך" בלי מלחמה. יש להם תביעות ויש אצלם מצב פנימי.

באמת יש מדינה אחת שאין לנו איתה ניגודים

מרוחקים, אומה גדולה וזו מצרים - נהרזו על זה - פה יכול להיות משהו.

זה יכול היה להיות גם לפני נגיב, אך בטח קיים בימי נגיב. נגיב יודע

שמחר יכולים להרגו והוא יכול להסתבך עם הוואפד והוא אז אולי יצטרך להגיד

שהוא נלחם בעד הסודאן ונגד ישראל, אף על פי כן יש איזו שאנסה. לכן

כלפי מצרים יש לעשות מאמצים. נגיב הוא האיש המסמל את הרצון לרפורמות

פנימיות, זה הדבר היחידי המבטיח משהו לישראל. אפילו אם לא יהיה שלום,

הוא יהיה עסוק עם עצמו. אם יעשה את הרפורמה האגררית זה יקח אצלם עשר

שנים לפחות. עם זאת הוא צריך לעשות עוד כמה רפורמות. אנשים שלבם

הוא לרפורמות כאלה ה יכולים להגיע למחשבה של שלום. אנו יכולים לעזור

להם. למרות הפילוסופיה, שהיא נכונה ביסודה, שהעניין הערבי יסתדר

בלעדינו, עלינו לראות את מצרים כבעיה בפני עצמה ואת נגיב כגורם. אי אפשר

שלא לעשות בתדשים בווערים כאלה. ייתכן שהכל ייכשל, מפני שהמטרה ישחנה,

כזה הוא המשחק הפוליטי, בחיים הפוליטיים תשעים ותשעה אחוז הכל מתנדף בשו

והדבר השלישי, נוסף למצרים-נגיב - לנסח

במקום שיש ניגודים, לנסוח להעמיק אותם.

אנו צריכים לחשוב על גיבורי ההפיכה ולא

מר אליהו ששון:

על נגיב. אינני יודע אם ברור לך כי נגיב

נבחר רק על ידי אלה שביצעו את ההפיכה. ביצעו את ההפיכה שנים-עשר

קצתים צעירים, והיה דרוש להם אדם אשר יעמוד בראשם, אדם שיהיה סמל

היורש, ואז הביאו את נגיב ושמו אותו לראש עליהם.

אלה שעשו מהפכה בזאת ואשר מתכוונים לרפורמות

רה"מ ד. בן-גוריון:

פנימיות ויסודותיו הם אלה אשר בשמם הוא מדבר,

שהבעיות של מצרים אינן רק בסודאן וסואץ, אלא יש גם דברים פנימיים, יש

רקבון פנימי, פאלאחים, פועלים, בעיית החינוך, בעיית הבריאות, אם עוד

לא הגיע לזאת - יגיע, הם כבר הגיעו לעקירת השחיתות, להטבת מצב הפאלאח

והפועל. כל המגמה הזאת מתגלמת בנגיב ועלינו לסייע לדבר הזה, לעשות

כל מה שיש באפשרותנו - אני יודע כי זה מוגבל - אבל מה שיכולים לעשות

עלינו לעשות.

הדבר הרביעי - גם בשאר המדינות הערביות

וגם במצרים לא להיות מסתכלים פילוסופים. אנו למדדי אכזבות בשטח הפוליטי.

כל תולדות המאמץ שלנו עם עבדאללה זה כשלון חרוץ, אבל לפי שעה לא מאצנו

איש אחר. השאלה הנשאלת היא אם לתבוק ידיים (שר החוץ מ. שרת: ששון הוא

שנסע לעבדאללה.) יכול להיות שלא הבינו את דבריו של ששון, הוא אמר שאינו

הולק על דברי ראובן שילוח, שילוח אמר לעשות וששון אמר כי לא יועיל שום

דבר. אם זה לא כך - אני שמח.

על מה חלקתי בדברי החברים? אמרתי שאני

אליהו ששון:

סומך את ידי על ההצעות שלהם ואני מקבל אותן.

אמרתי שאם נצא מהתייעצות זו בהמלצה לממשלה, שהיא תקבל את ההנחות שלהם -

זה יהיה הישג גדול.

חלקתי על כך שהם הציבו לעצמם מטרות לחלק

את הליגה ואח העולם הערבי. אני אמרתי: נחזק את הקים, נוספיף עליו ונעבוד לפי המצב הקיים, שהמדיניות שלנו לא תהיה לפלג אלא לחלק. אל נעשה מסקנות למפרע.

רה"מ ד. בן-גוריון: בענין היחסים שלנו עם אמריקה. יחסינו עם אמריקה קודמים ליחס עם הערבים. אני כולי דרוך לשלום עם הערבים, אני מוכן לכך באמצע הלילה, אבל יש מוקדם ויש מאוחר. הענין החיוני שלנו עכשיו זאת אמריקה.

אמרתי שהסיכויים הם קלושים בנוגע לשלום

עם הערבים, אבל הסיכויים האלה ישנם רק במידה שיתחזקו הנטיות הליברליות בקרב הערבים. מי שהיה בשלטון במצרים, אם אלה יהיו בעלי נטיה ליברלית יש לאמצם. זה ענין לזמן ארוך. הדרך היא לאמץ בכל ארץ ערבית את הכוחות הליברליים. במצרים הפרוצם הזה החש.

גם בעולם הערבי עומדת אמריקה לפני בדלימה,

גם כאן יש ענין של עדיפות. ניסיתי לברר את הענין בשיחה עם ברדלי ואמרתי

לו כי לדעתי מה שהם עושים בצפון אפריקה זה משגה, אני חושב כי עליהם לחזק את צרפת למען תוכל לעמוד בשעת סכנה. אם תקחו מצרפת את צפון אפריקה זה יהיה אבדן צרפת, אז צפלה מערב אירופה. ענין צרפת קודם לענין טוניס, אם כי הטוניסים צודקים. אם אילו לא היה מצב כזה, אמריקה צריכה הייתה לאמץ

את טוניס, אבל כשיש סכנה גדולה יותר של קומוניזם, עליהן לחזק את

צרפת. אני אומר שאני יכול להבין את השיקול של טרומאן, לפניו עמדה

השאלה של חיזוק הברית בין אמריקה לאנגליה או אמריקה ופרס. הוא שקל

בין שני אלה. בכל אופן צ'רצ'יל בודאי חשב כך, אנגליה בודאי אינה יכולה

להיות בלי אמריקה, בשביל צ'רצ'יל יותר חשוב שקשר אליו את טרומאן, והמפלה

של פרס נפלה בעיניו מהשיקול הזה לרכוש את טרומאן. שיקול כזה הל עלינו

פי עשרה. היחסים עם אמריקה קודמים. לא צריך להטעות את אמריקה, שאם

היא תאמר לערבים לעשות אתנו שלום, הם יעשו שלום. יחסינו עם אמריקה אינם

אינם צריכים להיות חלויים ביחסינו עם הערבים. אנו צריכים עד כמה שאפשר להחיר את הפקעת. אלה הם שני דברים נפרדים. אמנם אנו יושבים באיזור הזה, אך זה רק מקרה שאיזור זה הוא סביבנו. אנו צריכים להיות גורם כמו שהננו ואמריקה כמו שהיא, ואם יש שיתוף בינינו ושיתוף זה זה איננו חלוי לגמרי ביחסים בינינו לבין הערבים. אמריקה מעוניינת קודם כל, כלפי הסכנה הגדולה הנראית לה לחזק את כוחה באיזור זה, היא תעשה זאת גם במצרים אבל היא יודעת שהיא לא יכולה לעשות זאת כאן בקלות וצריך להסביר לה כי באיזור זה יש כוח שלוחם על חירות וכוח זה צריך לחזק. לא צריך לחת לאמריקה לשגות את המשגה הזו, היא צריכה לראות אוחנו כגורם בפני עצמו. זאת תופעה מיוחדת במינה. הננו עם אידופי, שהאיזור הזה במקרה נמצא על ידינו, אבל אנו איננו חלק ממנו, ויחסנו אחס אינם יכולים להיות חלויים בזה מה הם היחסים בינינו ובין אלה אשר מסביבנו. לא הבינוחי בדיוק את האיריאה של הים התיכון. יש להבדיל בין ים התיכון מזרחי למערבי. בים התיכון ישנה גם צרפת וישנה גם טונים ואלג'יר והאינטרסים ביניהן הם נוגדים. מבחינה פוליטית אינני רואה את הדבר הזה, יש סחירה בין צרפת ובין ארצות ערב. זה הסכסוך הגדול העולמי (אבא אבן): דיברתי על איריאה ים-תיכונית בעלת אופי חרבותי). יש לנחק ולהפריד ביחסים שלנו ושל אמריקה לבין היחסים שלנו לבין העם הערבי. והיחסים שלנו צריכים להיקבע על יסוד מה שהננו, וכל זמן שהעולם הערבי הוא כזה, אמריקה צריכה לקבוע יחסים אתנו כאילו היינו יושבים במיאם. אין לנו קשר אחס. כל המשטר שלנו, החרבות שלנו, כל היחסים שלנו אינם פרי האזור הזה. אין בינינו אחדות פוליטית, אין אחדות בינלאומית. ואמריקה יכולה להבין זאת, במידה שאנו יכולים לסייע בדבר שהיא מעוניינת, שבקרב העמים הערביים יתהווה המשטר הלבולי, ואנו מעוניינים לעזור לזה. אבל זה בשום אופן אינו יכול להיות הנאי ליחסים שלנו לבין אמריקה. על אמריקה לדעת שיש כאן פוטנציאל של רבע מיליון אנשי צבא העמידים להילחם והמוכנים להילחם, ואי אפשר לבטל

את הדבר הזה. אינני אומר ששיקול זה מכריע לגבי אמריקה. מוכרחים לנתק את הקשר בינינו לבין הערבים בנוגע ליהסטים עם האמריקנים.

מר ראובן שילוח: אני מסכים כי בשנים-שלושה החדשים האחרונים, עד לבחירות, לא יהיה דיון מיוחד בענין המזרח התיכון, אם לא יהיה מאורע יוצא מן הכלל. אני רוצה לשאול, אם הערכתנו, שמיד עם התיצבות השלטון החדש בארצות הברית, במידה שיגיעו למפל בעניני חוץ, אם עניני המזרח התיכון יהיו במקום בעל עדיפות חשובה באופן אובייקטיבי, מתוך הנחה שלגבי מערב אירופה יש מדיניות שאיך להניח שיחולו בה שינויים מרהיקי לכת, ובמזרח הרחוק יש קו קבוע ומקובל, נשאר שאחד האזורים אשר הוזנה וחייבים לקבוע בו קו מדיני, הוא המזרח התיכון. ואם כן הדבר, האם אין אנו יכולים להשפיע על כך, על החגבשות המדיניות שלהם? אני רוצה להכניס לדבריהם בהם עמדת על התהליך החדש במחלקת המדינה, שמוטב לדבר עם כל אחד מארצות האזור באופן נפרד. אני חושב שזו היא תוצאה, במידה מסוימת, גם מהמאמץ ההסברתי שלנו. השקענו בכך לא מעט כוחות בשגרירויות משרד החוץ.

מתוך קבלת מסקנת ראש הממשלה שאין לסבך את יחסינו בארצות הברית, האם אין אנו יכולים מבלי להתחייב על שום דבר, בדרכים שונות להשפיע על עיצוב המדיניות שלהם?

מר אבא אבן: אין ספק שממשלת ארצות הברית רואה את האזור הזה כנקודת המוקד, בכל זאת מטפלים באזור הזה וכאשר יתייצב השלטון החדש יקדיש תשומת לב לאזור זה. אני מסכים להשקפה כי אנו צריכים לחתור לקראת זה שעניננו יופיע בנפרד, ליצור יחסים נפרדים ועצמאיים עם ארצות הברית. אינני חושב שמהגדרה הזאת יכולים להסיק כאילו ארצות הברית אינה גורסת כך. בכל זאת היה טיפול מיוחד בנו, בענינים הכלכליים, המדיניים, הבינלאומיים, אבל הדבר הזה מהווה מעין מעצור

נפשי, אבל אין הוא מכריע. צריך להודות, שאם לא נחנו למעצור זה להכריע. מה שנכון הוא, כי לולא הדבר הזה של המתיחות בינם לבין העולם הערבי הייתה יכולת להדק יחסים כמעט בלתי מוגבלים.

רה"מ ד. בן-גוריון: אני רוצה לשאול את מר איתן, מה נשמע עם הודו?

מנהל משרד החוץ מר ו. איתן: רציני לומר מלה אחת על העצרת הקרובה ועל האפשרויות הנובעות ממנה. שמענו מאנשינו בניו-יורק כי קיימת עייפות מהוויכוחים הריקים, וזה לא כל כך חל על ארצות הברית אלא בעיקר על כל מיני מדינות קטנות אשר כבר אינן יכולות לסבול זאת יותר, אינן יכולות לסבול יותר את הנאומים הריקים של נציגי ערב. הופיעו כמה הצעות חדשות, ואחת מהן היא: שמיד עם הופעת הנושא הזה בסדר היום של העצרת יקום מישהו ויציג שתורכב ועדה נפרדת פנימית, אולי בראשותו של אחד מנכבדי העצרת, איש נויטרלי, ועדה אשר תדון במקום על בעיותינו. זה נותן לנו אפשרויות מסויימות. אבל אולי מוטב לדחות את השאלה הזאת והדיון בה כאשר ידונו בכל בעיות העצרת.

מה שרציתי להגיד בנוגע להודו, על הגוש האסיאתי הערבי. דיברנו פה על השפעת גורמי חוץ, על השפעת ארצות הברית ואחרות ולא דובר פה על הגוש החדש הזה, אשר הופיע בשנה האחרונה בזירה הבינלאומית. בגוש הזה שלוש-עשרה ארצות, ביניהן כשש מדינות ערב. הרוב האסיאתי איננו ערבי. הערבים ניצלו חמיד את הגוש הזה, גם בבעיות טונים ומארוקו, ובטח ינצלו אותו גם לעתיד. אני רוצה להציע שגם אנו מצדנו ננסה לנצל את הגוש הזה לטובתנו, לטובת ענין השלום בינינו לבין הערבים. עובדה היא כי לגוש הזה נכנסו יחד עם הערבים גם מדינות אסיאתיות אחרות, אך אין זה אומר כי אותן המדינות עויינות למדינת ישראל. להיפך. ביניהן מדינות אשר חהיינה ללא ספק מוכנות לתרום את תרומתן לענין השלום. אינני רוצה להרחיק לכת ולהציע דבר כמו חיווך הודי בעניינינו, אף על פי

שהופיעה פעם הצעה כזאת. לדעתי על משלחתנו בעצרת לבוא בדברים עם נציגי
ארצות האסיאתיות הללו על מנת שהן מצדן - היות והן נמצאות במצב די חזק
לגבי הערבים - ישפיעו עליהם לפחות לקבל הצעה זו שהזכרתי בתחילת דברי,
ושלא יתנגדו לה ובימי העצרת ישבו אתנו יחד לדיון משותף.

הערב עומדת להגיע הנה משלחת בורמנזה.

אשר תישאר כאן עד התשיעי לחודש, במשלחת זו שרים ואנשים ממעמד מסויים,
אשר סיירו עכשיו בארצות ערב. איני יודע אם אחד האנשים האלה ישתתף בעצמו
בעצרת, אך עם אנשים כאלה הייתי מתחיל לדבר בכיוון זה. יש בין האנשים
האלה אשר יעשו זאת לשם שמים, כי מעוניינים בשלום, אך יש כאלה שיעשו זאת
לא לשם שמים, איש הפיליפינים אוהב קצת להתערב בדברים כאלה. כל אחד
מהם יעשה זאת מסיבות שונות.

מר אבא אבן: אני רק רוצה לאשר את ההנחה היסודית בדברי

מה איתן שהאסיאתים הזדהו לחלוטין עם הערבים
בענין מארוקו וטוניס, הם הזדהו אתם גם בעניני אפריקה הדרומית.

מר אליהו ששון: ביחסינו עם ארצות הברית, להפריד את הענין

הערבי משלנו, ישראל כמו שהיא וארצות ערב

כמות שהן, בשאלה הזאת אני נתקל גם בתורכיה. אני מנסה א לעשות זאת, אבל
היום העולם כולו חושב בטרמינים של מלחמה, ואין מציגים שאלה פשוטה, בייחוד
תורכיה המעוניינת בהגנתו של חלק זה בעולם. הם אומרים, בכל זאת במקרה
של מלחמה אנו מעוניינים באיזה כביש אשר הצבא יוכל לצעוד בו הלך וחזור,
ובאמצע ישנה ישראל. איך אתה במצב כזה, אומרים לי, יכול לדרוש שלא נדבר
אחדך אתך על ענינים ערביים.

ראש הממשלה ד. בן-גוריון: בשיחה עם גנרל החשובה היא פשוטה, אם פוליטיקאי

- זה יוחר קשה.

השר מ. שרת:

אינני חושש לאיזו אי-הבנה ביני לבין ראש הממשלה, אני חושש כי דברי לא הובנו על ידי חברים אחדים היושבים כאן, לכן אני רואה צורך לחזור עליהם. קודם כל לא דיברתי רק על תגובות, דיברתי גם על מעשים ומחשבות מסוג אחר, על התכונות מתמדת, עצבנות, מתוחה, לקראת פעולות יזומות. זה מעסיק אנשים, לא תמיד זה בא לידי מעשה, זה יכול לפעמים להתבטא במעשה. דיברתי גם על תגובות אחרות. בשום אופן לא נקמתי קו שאין להגיב, אמרתי אף ההיפך, בודאי שיש צורך בתגובות. אבל דרשתי החתשבות, ועל הדרישה הזאת אני עומד, ואני גם עומד על קביעת העובדה שאין ההתחשבות קיימת, או שאינה קיימת במידה מספיקה. עוד אגע בשאלה עד כמה שאפשר להחזיר הין הדברים, שאינם דברים, ירדן, מצרים וכו". אבל כאשר יש תיכנון של מעשי תגובה, שהוא נניח מחוייב לגופו של ענין בחנאי הבטחון המיוחדים הוא צורך, אינני מפקפק בכך, יש כל מיני התחשבויות לעשות מעשה תגובה זה או אחר, לעשות היום או לא, או בין כל ההתחשבויות מוכחה להיות התחשבות מובהקת והיא: מה יהיה ההד בעולם, כיצד הדבר יתפרסם, מה רושם זה יעשה, כיצד זה ישתקף בבחי הקפה בקהיר, איזה מצר זה יצור לנגיב. איני אומר כי כתוצאה מהתחשבות כזו צריכה להיות מסקנה שלא תהיה תגובה, בשום פנים ואופן לא. אבל התחשבות זו איננה, או איננה במידה מספיקה. אני מתריע על כך, כי הדברים קשורים. לגבי שאלת העדיפויות. לי קצת קשה לגרום בענין זה קביעת מסמרות. ברור שעניני חיינו קודמים. אבל לא כך מתעוררות השאלות למעשה בחיל יום-יום. נניח אם יהיה צורך פנימי של מדינת ישראל המחייב מעשה כ ידוע, יחד עם זה ברור, כי מעשה זה עלול לפגוע ביחסינו עם אמריקה או ביחסינו עם יהדות אמריקה, לא נאמר בכל מקרה כיוון שזה צורך פנימי לכן זה קודם. נשקול אם זה צורך פנימי כל כך חשוב ודחוף, ואם הפגיעה באמריקה תהיה חמורה או קלה. נשקול אם הדברים זה לעומת זה. אי אפשר במקרים כאלה לקבוע מסמרות, בכל מקרה נשקול בענין ונסמוך על התושים שלנו.

ברור שאנו האחרונים המעוניינים לראות

את העולם מסביב לנו כחטיבה אחת. מחלקת המדינה של הסוכנות היהודית מראשית שנות השלושים היתה נגד הרצון הזה לאייר את כל המפה בצבע אחד מוסלמי-ערבי. אנו מעוניינים לאיירו בכל מיני גוונים. זה ברור, כי זה ענין חיוני. אך איננו יכולים להתעלם מעובדות שבמציאות, כי כאשר אנו יוצאים לעולם אנו נתקלים בהשפעות ערביות כלליות. אף פעם לא היה לפנינו עבדאללה וחו' לא, אלא נתקלנו בהשפעות ערביות כלליות במצרים, סוריה, עיראק, נתקלנו בזה משום קרבת הדם שביניהם. והוא הדין עכשיו. מדוע הלכנו לעבדאללה ראשונה? היות והוא היטה אוזן. ועכשיו במידה שיש סיכויים, יש יותר סיכויים במצרים מאשר באיזה מקום אחר. אני רוצה לומר כי אנו נתקלים גם שם בהשפעות ערביות כלליות וחגובות ערביות כלליות. מי שלוקה עחון מצרי וקורא רק את הכותרות, מיד נקלע לאווירה הזאת, כי כל פגיעה בערבי, כל מתאה ערבית, מיד מקבלת את כל השומת הלב וההד ומראש ברור כי כל תלונה ערבית היא הצודקת וכל מה שאומר היהודי זה שקר ומרמה וזה יוצר אווירה אשר אין להתעלם ממנה. לא כל כך פשוט הדבר להתור לשלום פה ולקיים מצב של מלחמה שם. במידה שיהיו יותר מתוחים היסחים עם הירדן יהיה קשה יותר להגיע לשלום עם מצרים. גם פה יש שיקולים שונים והתחשבויות. איני תובע מראש שום התחייבות על הכרעה, אני תובע התחשבות. וההתחשבויות מוכרחות להיות מורכבות, כי העניינים הם מורכבים. אם יש תקופה בה רואים סיכויים של פעילות כלפי מצרים, ^{דיק'ט} אזי, בה עלינו להיות יותר מתונים בדין כלפי הירדן, כמובן במידה שלא יבולע לנו באופן רציני מוכרחה להיות הרגישות הזו וההבנה, ששם מאתורי הקווים החוטים האלה מתקשרים יחד, עם כל העניין שיש לנו לנחק אותם. יחד עם זאת צריכה להיות ראייה מפקחת, כי עוד לא ניתקנו אותם, הם אמנם לא תמיד מכריעים, אבל הם משפיעים.

אוחז הדבר לגבי ההשפעה של עניני אמריקה,
 איך הם משתלבים ביחסינו עם הערבים. הדברים קשורים. במידה שנחשב
 יותר יהיה טוב ונימנע יותר מכשלונות ואכזבה.
 העיקר של התייעצויות כאלה הוא קודם כל בזה
 שאנו נלמד כולנו להתחשב יותר באותם השיקולים שבחיי יום-יום מעיקים
 על איש זה או אחר. נקנה לעצמנו לראות את הדברים בכל היקפם באופיים
 המורכב.

לסיום ההתייעצות. זאת לאמסיבה היכולה
 לקבל החלטות. אני רוצה להודיע, גם על דעת ראש הממשלה:
 שהתכנית שהוגשה פה בעיקרה מתקבלת, כי
 אנו מחייבים פעילות בכלל בשטח הערבי, פעילות של הסברה, פעילות של
 העמקת הניגודים, פעילות של קשירת קשרים ונסיונות של חזרה ישירה,
 למגע לפני ולפנים.

בסדר העדיפויות עומדת בראש - חמיד עמדה
 לדעתי - על כל פנים עכשיו עומדת מצריט. אני מניח גם שמשרד החוץ יגש
 לברר את הבעיות הטעונות בירור והבהרה, אם באמצעות ועדת התיכנון או
 ועדות מיוחדות.

ענין המים מעון הבהרה, זה ענין די דחוף.
 אם התקיים הפגישה עם הסורים יכולים להיתקל בה מיד, בעצם נתקלנו בזה.
 לעת עתה השארנו את התינוק בידם אך הם יכולים להחזירו לנו.
 גם ביחס לקשר הכלכלי עם מצרים, עד כמה
 שאנו נוכל להציע להם עזרה יש בזה משהו. נוכל להכניס זאת למחזור השיחות
 עם מצרים במידה שתהיינה, גם לאחר שנלמד את תורת נגיב, כי אף על פי שזה
 ענין של שנים-עשר קצינים, הרי הוא עומד בראשם.

הישיבה ננעלה בשעה 13:00